

Муқаддам унга миннатоорчилик билдирар экан, сумкасида конверт олиб, секин столнинг четиға қўйди. Конверт шу заҳоти стол тортмасидан ўрин олади. Бу ердаги ишларни битирган Муқаддам энди пойтахтга йўл олади...

8 бет

Бозорчилар билан савдолашиб бир ойга етадиган озиқ-овқатни ғамладим. Бу танга-чақалар ортиб қолди, шунинг учун уларни эҳсон қилдим. Оила аъзоларимнинг ризқини қирқиб, эҳсон қилиб юборганимда савобга эмас...

12 бет

Mustaqillik huquq demakdir

Н

1997-yil 27-avgustdan chiqq boshlagan www.huquq-gazeta.uz

2010-yil 22-iyul, №29 (706)

Тахлил

Ҳуқуқ ва манфаатлар ҳимояси йўлида

Истиқлолга эришилган илк кунларда, ҳаётимизнинг турли соҳаларида улкан ўзгаришлар, турли ислохотлар амалга оширилди. Амалга оширилаётган барча ислохотларнинг, ўзгариш ва янгиланишларнинг марказида инсон ва унинг манфаатлари муҳимлашган.

Юртбошимиз Ислон Каримов таъкидлаганидек: "Аслида, ҳар қандай ислохотнинг энг муҳим самараси, аввало, халқнинг маънавий-руҳий қарашларидаги янгиланиш жараёнлари, онгу-тафаккурининг юксалиши, мамлакатда юз бераётган ўзгаришлар унинг ҳаётига, тақдирига дахлдор бўлганини чуқур ҳис қилиши ва шундан ҳулоса чиқариши билан белгиланади. Биз амалга ошираётган ислохотларимизда ана шундай натижаларга эришиш учун барча ўзгариш ва янгиланишларнинг марказига инсон ва унинг манфаатларини қўйдик. Шунинг учун ҳам бугунги кунда ана шу жараёнларнинг моҳиятида ислохот - ислохот учун эмас, аввало инсон учун, унинг фаровон ҳаёти учун хизмат қилиш керак, деган мақсад муҳим эканини ва унинг амалий ифодасини барча соҳаларда қўриш, кузатиш қийин эмас".

Шунингдек, қонунчиликни, ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашга оид қатор масалалар бўйича кенг қамровли ишлар ҳам амалга оширилди. Бу борада жамият аъзолари ҳамда давлат органлари олдига долзарб вазифалар қўйилди. Улардан бири, шубҳасиз, қонун устуворлигини таъминлашдир. Бу мақсадга эса барча қонун ва норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга қатъий амал қилингандагина эришиш мумкин. Қолаверса, ҳуқуқий демократик давлат, эркин фуқаролик жамияти қуришнинг муҳим шартларидан бири ҳам айнан шу тамойил ҳисобланади.

[Давоми 10-бетда]

Ифтихор

Мамлакатимиз ғаллакорлари 7 миллион тоннага яқин дон йиғиштириб, навбатдаги меҳнат зафарини қўлга киритдилар. Бу ғаллакорларимизнинг Республикаимиз мустақиллигининг 19 йиллик тўйига тўғнасиридир.

Келгусидаги вазифалар аниқ

Маълумки, республикамизнинг барча вилоят прокуратураларида фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш, жиноятчилик ҳамда ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш борасида 2010 йилнинг 1-ярмида амалга оширилган ишлар ва келгусидаги вазифаларига бағишланган кенгайтирилган ҳайъат йиғилишлари бўлиб ўтмоқда. Бу ғалти ҳайъат йиғилишлари Сурхондарё вилояти ва Тошкент шаҳри ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураларида ўтказилди. Ўтган йиғилишларда асосий эътибор аҳолини ижтимоий ҳимоялашга, меҳнат

бандлиги, тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини муҳофаза қилишга қаратилган қонунлар ижросига, қишлоқ хўжалигида ислохотларни жаддалаштиришга, жиноятчиликнинг барча қўри-нишларига нисбатан муросасизлик билан кураш олиб боришга қаратилди.

Қонун тартибидagi масалалар юзасидан тегишли маърузалар тингланди. Муҳокама асносида прокуратура органларининг келгусидаги вазифалари белгиланиб, ҳайъат мажлисларининг тегишли қарорлари қабул қилинди.

Ўз мухбиримиз

Халқ учун хизмат қилиш — улўф саодат

19 йил — инсоният тарихи нукта назаридан бир лаҳзалик вақт. Аммо мустақилликнинг ҳар лаҳзаси асрларга татигулик мазмун касб этади. Бу қисқа даврда амалга оширилган ишлар оламшумул аҳамиятга эга. Ижтимоий-иқтисодий, маънавий-маърифий соҳаларда, суд-ҳуқуқ тизимида илчил, босқичма-босқич амалга оширилаётган ислохотлар, юртбошимиз олиб бораётган оқил сиёсат туфайли одамларнинг дунёқарши ва тафаккурларидаги ўзгаришлар, уларнинг сиёсий фаоллиги бутун қўлга киритилаётган ютуқларда намоён бўлмоқда.

Ҳуқуқий демократик давлатнинг бош тамойили қонун устуворлиги эканлигини ҳар бир фуқаро чуқур англаб етмоқда. Бу борада прокуратура органлари ҳодимлари зиммасидаги катта вазифа — инсон ҳуқуқ ва эркинликлари, жамият ва давлатнинг қонун билан қўриқланадиган манфаатларини муҳофаза қилиш, жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва уларга қарши курашишдан иборат.

Мамлакатимизда ҳуқуқий давлат, фуқаролик жамияти барпо этиш, инсон манфаати,

ҳуқуқ ва эркинликларини энг олий қадрият сифатида эътироф этиш борасида суд-ҳуқуқ тизимида амалга оширилаётган ислохотлар прокуратура органлари фаолиятида тўб бўрилиш ясади.

Хусусан, халқнинг қонунларга ишончи ортди. Бу ўз-ўзидан қонунларга нисбатан ҳурмат туйғусини шакллантирибгина қолмай, унга бўйсунуш тамойилини кишилар онига сингирди. "Мустақиллик ҳуқуқ демакдир" - Президентимизнинг ушбу пурмаъно фикрлари том маънода ҳаётда ўз ифодасини топти.

Бу жараён прокуратура органлари зиммасига катта масъулият юкляди. Ҳуқуқий маънавияти юксалган фуқароларимиз прокуратура органларига муаммоларини ҳал этиш учунгина эмас, балки жамиятдаги айрим иллатларга қарши курашиш, жиноятчиликнинг олдини олиш, унга қарши курашда фаол иштирокчи сифатида ҳам мурожаат қилмоқдалар.

Прокүрор халқ хизматини улўф саодат деб билидиган, эл ишончига сазовор киши бўлиши керак. Бугун соҳа ҳодимлари барча жабҳаларда юрт ташвишига шерик.

Вилоят прокуратураси орган-

лари назорат фаолиятини амалга оширишда асосий эътиборни иқтисодиётнинг барқарор ўсиши ҳамда таркибий ўзгаришлар ва модернизациялашни таъминлашга қаратмоқдалар. Хусусий бизнес ва тадбиркорлик учун қулай шароитлар яратиш, хорижий инвестицияларни жалб этиш, аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, банк-молия, қишлоқ хўжалиги ҳамда суд-ҳуқуқ соҳаларида ислохотларни жаддалаштиришга доир қонунлар, Президент Фармонлари ва қарорлари ҳамда Вазирлар Маҳкамаси қарорлари бажарилишини таъминлашга қаратиш замирида ҳам аввало инсон манфаатлари, унинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳимояси муҳим.

Қонунийликни таъминлаш борасидаги фаолият таҳлили орқали фикримизга ойдинлик киритамиз.

Вилоят прокуратураси органлари томонидан ҳудудда қонун устуворлигини таъминлаш, қонунийликни мустаҳкамлаш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, жамият ва давлатнинг қонун билан қўриқланадиган манфаатларини муҳофаза этиш,

жиноятчилик ҳамда ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш борасида муайян ишлар амалга оширилмоқда.

Жумладан, шаҳар ва туман прокурорлари томонидан ҳар бир ҳудудда қонунийлик аҳволи ва жиноятчилик ҳолатидан келиб чиқиб, алоҳида дастур ва иш режалари ишлаб чиқилган. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, корхона, ташкилот ва ўқув муассасаларида мунтазам равишда аҳолининг барча қатламлари билан бевосита мулоқотлар ўтказиб келинмоқда.

Кези келганда айтиш жоизки, ушбу тадбирлар самараси ўлароқ вилоятда жиноятчилик динамикаси ижобий томонга ўзгари.

Чунончи, умумий жиноятлар 0,40 фоизга, оғир жиноятлар 5,65 фоизга, ўта оғир жиноятлар 5,67 фоизга, вояга етмаганлар томонидан содир этилган жиноятлар 16,67 фоизга, ғуруҳ таркибида содир этилган жиноятлар 21,53 фоизга камайишига эришилди.

Жорий йилнинг 6 ойида вилоятда қонунларнинг ижро этилиши устидан прокурор назоратини амалга ошириш борасида ўтказилган 891 та текширишлар

натижаларига кўра 11831 та прокурор назорати ҳужжатлари қўлланилди.

Протест келтириш йўли билан 988 та қонунга зид ҳуқуқий ҳужжатлар бекор қилинди ёки қонунга мувофиқлаштирилди. Аниқланган қонун бузилиши ҳолатлари 775 та тақдимномалар орқали баргараф этилди. 5659 нафар шахслар интизомий, маъмурий ва моддий жавобгарликка тортилди. Аниқланган жиддий қонун бузилиш ҳолатлари юзасидан 162 та жиноят ишлари қўзғатилди.

Президентимиз эътироф этганлардек, ислохотлар моҳиятини чуқур англайдиган, ўзи бош бўлган жамоа муаммоларини ҳал этишга қодир, қўл остидаги ҳодимларнинг ижтимоий-иқтисодий аҳолидан хабардор, билимли, салоҳиятли, виждони ўйгоқ, фаолият мезони ҳалолликдан иборат киши раҳбар бўлиши мумкин. Аммо айрим раҳбарлар мансаб курсисини даромад манбаига айлантириб, умумманфаатини унутиб, қўннинг ишончини сунистьмол қилиб жиноятга қўл уришга тилиги ачинарли ҳолдир.

[Давоми 4-бетда]

Республикамизда ички ва ташқи сисъатнинг таркибий қисми ҳисобланувчи ягона божхона сисъатининг асосий мақсади Ўзбекистон Республикаси ҳудудида самарали божхона назоратини ҳамда товар айирбошлашни тартибга солишни таъминлашдан, иқтисодиётнинг ривожланишини рағбатлантиришдан ва ички бозорни ҳимоялашдан иборатдир. Шу маънода, юртимизга олиб кирилган ёки олиб чиқиб кетилаётган товар-моддий бойликлар учун белгиланган тартибда бож тўловларининг тўланиши қайд этилиб, фуқаро ва мансабдор шахслар учун кенг имкониятлар яратилган.

"Божхона тўғрисида"ги Қонун ҳужжатларини бузган фуқаро ва мансабдор шахслар маъмурий жавобгар бўлиши, уларнинг қилмишларида жиноят аломатлари бўлган тақдирда эса жиноий жавобгарликка тортилиши мумкинлиги назарда тутилган.

Гарчи ҳар бир содир этилган ҳуқуқбузарлик ва жиноят учун жазо муқаррарлиги белгиланган ва божхона органлари ходимлари томонидан олиб борилаётган профилактик тадбирлар ёки тушунтириш ишларида қарамадан айрим фуқаролар моддий манфаат кўриш мақсадида маъмурий ҳуқуқбузарликлар ҳамда жиноятларни содир этмоқдалар.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 182-моддасида божхона назоратини четлаб ёки божхона назоратидан яшириб ёхуд божхона ҳужжатлари ёки воситаларига ўхшатиб ясалган ҳужжатлардан афшар йўли билан фойдаланган ҳолда ёки декларациясиз ёхуд бошқа номга ёзилган декларациядан фойдаланиб, товар ёки бошқа қимматликларни кўп миқдорда Ўзбекистон Республикасининг божхона чегарасидан

Қонун талаби нега бузилмоқда?

Шухрат ҚУВОНОВ,
Қашқадарё вилоят прокурорининг
катта ёрдамчиси

ўтказиш, шундай ҳаракат маъмурий жазо қўлланилгандан кейин содир этилганда, "Божхона тўғрисида"ги Қонун ҳужжатларини бузиш, жуда кўп марта чегарани бузиб ўтиш, яъни божхона хизматининг розилигини олмасдан туриб товар ёки бошқа қимматликларни Ўзбекистон Республикасининг божхона чегарасидан очикдан-очик ўтказиш йўли билан, уюшган гуруҳ томонидан ёки унинг манфаатларини кўлаб, хизмат лавозимидан фойдаланган ҳолда содир этилганда жиноий жавобгарлик белгиланган.

Шу билан бирга, Ўзбекистон Республикасининг "Давлат чегараси тўғрисида"ги Қонуни талабларидан келиб чиқиб, чегара ҳудудларида вазиятга ҳолисона ёндашиб, муайян ишлар амалга ошириб келинаётганига қарамай айрим фуқароларимиз қонунарга хилоф равишда чет элга чиқиш ёки Ўзбекистон Республикасига кириш қондаларини бузиб, товар-моддий бойликларни тегишли тартибда расмийлаштирмадан, бож тўловларини тўлашдан қочиб, жиноят содир этмоқдалар. Хусусан, вилоят божхона бошқармаси ходимлари томонидан 2010 йилнинг 24 май куни Қарши шаҳридаги "Ихтисослаштирилган автомобиллар" бозорида ўтказилган тадбирда Қарши туманида яшовчи И.Хол-

мирзаев хорижда ишлаб чиқарилган, божхона расмийлаштирувдан ўтказилганлигини тасдиқловчи ҳужжатлари бўлмаган 4 800 000 сўмлик 210 турдаги 1879 донга эҳтиёт қисملарни сотётганилиги, шунингдек, 2010 йил 26 май куни Қарши шаҳридаги М.Набиев фуқаро Ш.Эгамбердиев бошқарувидаги "Дамас" русумли автомашинада хорижда ишлаб чиқарилган, божхона расмийлаштирувдан ўтказилганлигини тасдиқловчи ҳужжатлари бўлмаган 820 000 сўмлик 57 турдаги 740 донга эҳтиёт қисмлари Самарқанд вилоятидаги бозорлардан сотиб олиб, Қарши шаҳрида қайта сотиб, "Божхона тўғрисида"ги Қонун талабини бузганликлари аниқланди.

Оқибатда улар устидан МЖТҚнинг 164-, 176-моддаси тартибда маъмурий ҳуқуқбузарликка доир иш қўзғатилиб, жазо муқаррарлиги таъминланди ва олинган ашёвий далиллар давлат фойдасига мусодара қилинди.

Қандай иш тутилганда бу ҳаракат қонуний деб топилади, леган савол туғилиши мумкин. Агар мулк эгаси бозордан сотиб олган товар-моддий бойликлари учун (агар хорижда ишлаб чиқарилган бўлса) албатта, шу товар Ўзбекистонга олиб кирилганлиги ҳақидаги декларациядан нусха,

сотиб олганлиги ҳақидаги чек ва мувофиқлик сертификати ҳамда юк хатини тақдим этгандагина қонуний ҳисобланади.

Кейинги йилларда қўлпаб фуқароларимиз пул топиш мақсадида хорижда ишлаш учун кетиб, маълум муддатдан кейин қайтиб келишмоқда. Қайтиб келишганида, уларга "Т-6" шаклидаги декларацияга мувофиқ ёнида бўлган моддий бойликларни тўлиқ кўрсатиши тушунтирилаётганига қарамай, айрим ҳолларда пул ва товар-моддий бойликларини яшириб олиб ўтишни режалаштиришди. Аммо қонунда декларацияда кўрсатилган пул, тақинчоқ ва бошқа моддий бойликлар учун (миқдори белгиланган) жавобгарлик белгиланмаган. Декларацияда кўрсатилмаган моддий бойликлар яшириб ўтказилган тақдирда фуқарога нисбатан жавобгарлик ҳамда олинган ашёни мусодара қилиш белгиланган.

Хусусан, 2010 йил 4 июнь куни "Москва-Қарши" авиарейси билан учиб келган Қарши туманида яшовчи Сардор Одилов "Т-6" шаклидаги божхона баённомасида кўрсатилмаган 555 000 сўмлик Россияда ишлаб чиқарилган тамаки ва спирт (2 литрча мумкин) маҳсулотларини, шунингдек, 2010 йил 7 июль куни "Санкт-Петербург-Қарши" авиа-

рейсида учиб келган Қашқадарё туманида истиқомат қилувчи Ҳамроз Аширов эса "Т-6" шаклидаги божхона баённомасида кўрсатилмаган 620 АҚШ долларини Ўзбекистон Республикасига ноқонуний йўллар билан олиб ўтаётганлиги аниқланиб, уларга нисбатан маъмурий ҳуқуқбузарликка доир иш қўзғатилган.

Айрим ҳолларда фуқароларимиз қонун талабларини тушунган ҳолда бож ва солиқ тўловларини тўлашдан бўйин товлаб, айланма йўллар орқали товар-моддий бойликларини Республикамизга олиб киришмоқдалар.

Хусусан божхона ходимлари томонидан 2010 йил 22 апрель куни ўтказилган тадбирда яккабонлик С.Тошпўлатов Германияда ишлаб чиқарилган "Мерседес-Бенс" русумли енгил автомашинасини ноқонуний йўллар билан Ўзбекистон Республикасига олиб кириб, 54 млн. сўмлик бож тўловларини тўлашдан бўйин товлагани етмаганидек, бошқа фуқарога тегишли ЗА3-968М русумли автомашинанинг давлат рақамини тақиб юрганилиги маълум бўлди. Мазкур ҳолат юзасидан 2010 йил 1 майда С.Тошпўлатов ва бошқаларга нисбатан божхона бошқармаси томонидан ҚШКнинг тегишли моддалари билан жиноят иши қўзғатилди.

Хулоса қилиб шунини айтиш жоизки, юқорида исм-шарифлари қайд этилган фуқаролар моддий бойликларини қонуний йўллар ва божхона хизмати ходимларининг розилиги билан, тегишли тартибда расмийлаштириб олиб келганларидан жиноий жавобгарликка тортилмасдан, ота-оналари, оилалари, фарзандлари, қариндош-уруғи ва дўстлари орасида юзлари шувут бўлиб қолмасди. Нима бўлганда ҳам улар қонуларни менсиманликларни боис ҳам жазоландилар, ҳам мулкларидан айрилдилар.

Инсон азиз

Йил бошида қабул қилинган "Баркамол авлод йили" Давлат дастурида болалар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва улар ўрта-сида жиноятчиликнинг оқини олишга доир қонун ҳужжатларига ўзгартириш киритиш назарда тутилган эди. Шундан келиб чиқиб, жорий йил 17 майда "Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига қўшимчалар киритиш ҳақида"ги Қонун қабул қилинди.

Иброҳим ДАВЛЕТОВ,
Қонлиқўл туман прокурори

Қонлиқўл туман прокуратураси ходимлари томонидан қатор қонун ҳужжатлари қатори ушбу қонун ижроси ҳам назорат қилиб боришмоқда. Масалан, туман ҳудудида жойлашган "Зўр иштаҳ" ва "Асал-Лаззат" қаҳвахонаси бошлиқлари вояга етмаганларнинг тунги вақтда ота-онасининг бири ёки унинг ўрини босувчи шахсининг кузатувисиз кўрсатилган жойларда бўлишига йўл қўйгани учун энг кам иш ҳақининг ўн бараваридан ўн беш бараваригача жарима солиниши ҳақида огоҳлантирилган. Бу бежиз эмас. Чунки туман аҳолиси 43759 киши бўлса, шундан 15425 нафарини вояга етмаганлар ташкил қилади. Жиноят ва ҳуқуқбузарликлар кўпинча айнан тунда содир этилишини ҳисобга олсак, кодексга киритилган қўшимча халқимизнинг кўнглидаги иш бўлганлигини эътироф этиш жоиз. Ахир "Ўзини асрагани Хуло асрайди" ёки "Саёқ юрган таёқ ейди" деб бекорга айтишмайди.

Туман прокуратурасининг фаолияти серқирра. Вояга етмаганлар ҳақидаги қонулар ижросидан ташқари фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, жамият ва давлат манфаатларини ҳимоя қилиш борасида ҳам муайян ишлар амалга оширилмоқда. 2010 йилнинг 5 ойи давомида ўтказилган текширишлар натижасида аниқланган қонунбузилиш ҳолатларини бартаф қилиш хусусида 12 та протест, 6 та тақдиминоа қилтирилди, 33 нафар шахс қонун бузилишига йўл қўймаслик тўғрисида расман огоҳлантирилди, 2 та

маъмурий ва 1 та жиноят иши қўзғатилди. Масалан, туман ҳокимининг "Бўстон" овул фуқаролар йиғини ҳудудидан фуқаро Қуролбой Бегдуллаевга сартароҳхона қурилиши учун 20 квадрат метр ер ажратиб бериш ҳақидаги қарори ноқонуний бўлганлиги учун протест киритилди. Чунки қурилиш учун ер ажратишда туман санитария-эпидемиология назорати марказининг ҳулосаси олинмиши керак эди. Бундай ҳужжат эса олинмаган.

"Жайхун" ОФЙда нафақа олиш учун топширилган ҳужжатлар текширилганда фуқаролар А.Бекбергенова, Г.Баширова, А.Алланова ва бошқаларнинг ҳужжатларида олинган моддий ва мулкий ҳолатини текшириш далолатномасида текшириш санаси ёзилмаганлиги аниқланди. Л.Бекбергенованинг аризаси бўйича метрлардан ошиб кетиш ва тегишли ҳужжатлар тўлиқ бўлмаганлиги сабабли нафақа тайинлаш рад этилган. Лекин аризага бу ҳақда хабар берилмаган.

Умуман, ўтган даврда туман прокуратураси томонидан 16 та жиноят иши юритувга олинган бўлиб, шундан 13 таси айблов ҳулосаси билан судга юборилган. Жиноят ишлари бўйича 34 187 000 сўмлик моддий зарар аниқланиб, 32 637 000 сўми тергов жараёнида ундирилган. 2010 йилнинг 5 ойи давомида туманда умумий жиноятчилик 9,1 фоиз камайган.

Ҳадемай мамлакатимиз мустақиллигининг ўн тўққиз йиллигини кенг нишонлаймиз. Истиқлол йилларида юртимиз ҳаётининг барча жабҳаларида амалга оширилган ислохотлар самарасини ҳар қаламда қуриб, билиб турибмиз. Буларнинг барчаси "Бу муқаддас Ватанда азиздир инсон!" дейишимизга асос бўлади. Зеро, Ўзбекистонда Ватан тараққиёти учун қандай эзгу ишлар амалга оширилмасин, уларнинг марказида инсон манфаатлари ётади. Бу ишлардан прокуратура органларининг ходимлари ҳам четда эмаслигидан фахрланамиз.

Тавбасига таянмаганлар

Ш.РАҲМОНОВ,

СВОЖДЛҚК Департаментининг Матбуот гуруҳи катта инспектори

Юртимизда валюта бозорини эркинлаштириш борасида изчил чоратадбирлар амалга оширилмоқда. Бунга 2003 йилнинг 15 октябридан бошлаб Республикада жорий операциялар бўйича сўмининг эркин айланиши расман эълон қилинганлиги яққол мисолдир. Бу эса иқтисодиётнинг барқарорлашуви, инфляция даражасининг пасайишига, инвестиция жараёнига ўзининг ижобий таъсирини кўрсатмоқда. Ўз навбатида ички валюта бозорининг эркинлашуви, товарлар экспорт-импорти, валюта олди-сотдиси, молиявий операциялар ва савдога алоқадор бўлган пул ўтказиш тушумларининг эркинлашувида олиб келди.

Шу боис фуқароларимиз бу қонуний имкониятлардан унмולי фойдаланиб келишмоқда. Лекин орамида валютатуришчиликни ўзига касб қилиб олиб, қилмишига яраша жазоланган бўлса-да, тегишли ҳулоса чиқармай яна валютатуришчилик билан шуғулланаётган кимсалар ҳам йўқ эмас.

Раҳмат Иноятнов содир қилган қилмиши учун 2005 йилнинг 11 августда Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 177-моддаси билан судланган бўлса-да, бундан ўзига тегишли ҳулоса чиқармади.

У 2009 йил 30 январь куни Бухоро вилояти Ўбкент тумани ҳудудидан ўтувчи "Бухоро-Шофиркон" автомагистрალი ёқасида қонунга хилоф равишда 27000 АҚШ долларини фуқаро Ф.Сафаровга жами 44 550 000 сўмга сотганлиги учун Департаментнинг Бухоро вилоят бошқармаси ходимлари томонидан ушланиб, 27000 АҚШ dollari ашёвий далил сифатида олиб қўйилди.

Самарқандлик Суҳроб Мукумов ҳам Р.Иноятновнинг изидан борганлардан экан. Яъни у ҳам "валютатуришчилик" қилгани учун 2004 йилда судланган. Лекин "ўрганган қўнғил, ўртанса қўймак" дейишганидек у ҳам донмий равишда валюта олиб сотиш одатини ташлашни хоҳлаган.

Департаментнинг Самарқанд вилояти бошқармаси ходимлари томонидан ўтказилган тадбирда С.Мукумов фуқаро А.Мухтаровга 3000 АҚШ долларини жами 5 730 000 сўмга сотган вақтда ушланди. Унинг валюта олди-сотдиси билан шуғулланадиган хонаси кўздан кечирилганда, сотиш учун тайёрлаб қўйилган 22 114 АҚШ dollari, 6585 евро, 416930 Россия рубли, 16300 қозоқ тенгеси, 15 Англия фунт стерлинги, 50 Туркменистон манати ва 47 851 200 сўм пуллар борлиги аниқланиб, ашёвий далил сифатида олиб қўйилган.

Тавбасига таянмаган бу кимсалар қилмишлари учун яна бир марта суднинг қора курсисига ўтиришди, суд ўзининг одилона ҳукмини қўлди. Олинган барча пуллар давлат эгалигига ўтказилди. Улар эса жиноят учун жазо муқаррарлигига яна бир бор ишондилар.

Жиноят-процессуал қонунчилик принциплари аҳамияти

Ўзбекистон Республикасида Асосий Қонун — республиканинг Конституцияси қабул қилиниши билан инсонпарвар демократик ҳуқуқий давлат барпо этиш мақсади белгиланди, инсон ҳуқуқлари ва давлат суверенитети ҳоқларига, шунингдек, демократия ва ижтимоий адолатга солиқлик эълон қилинди, халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган қоидалари устуниги тан олинди.

Республикаимиз Президент Ислам Каримовнинг бевосита раҳбарлигида ва ташаббуси асосида мана бир неча йиллар давомида давлат ва жамият ҳаётининг барча соҳаларини ислоҳ қилиш ва либераллаштиришга, амалдаги қонунчиликни такомиллаштиришга қаратилган чоралар ишчилик билан амалга оширилмоқда.

Кучли давлатни кучли қонунларсиз тасаввур қилиш мумкин эмаслиги ҳақидаги бобомизнинг «Темур тузуклари»дан келиб чиққан ҳолда биринчилар қаторида қабул қилинган мустақил Республикаимизнинг Жиноят-процессуал кодекси шундай қонунлардан бири ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жиноят ишларини юришти тартиби Жиноят-процессуал кодекси билан белгиланади. ЖПКда белгиланган тартиб барча судлар, прокуратура, тергов, суриштирув органлари, адвокатура, шунингдек, фуқаролар учун мажбурлидир.

Жиноят-процессуал қонун ҳужжатларининг вазифалари жиноятларни тез ва тўла очиш, жиноят содир этган ҳар бир шахсга адолатли жазо берилиши ҳамда айби бўлмаган ҳеч бир шахс жавобгарликка тортилмаслиги ва ҳукм қилинмаслиги учун айбдорларни фойда этишдан ҳамда қонуннинг тўғри татбиқ этилишини таъминлашдан иборатдир. Жиноят-процессуал қонунда белгиланган тартиб қонунийликни мустаҳкамлашга, жиноятларнинг олдини олишга, шахс, давлат ва жамият манфаатларини ҳимоя этишга, одил судловни таъминлашга ёрдам қилмоғи лозим.

Шу нуқтаи назардан суриштирув, дастлабки тергов ва ишларни судда кўриш пайтида процессуал қонун ҳужжатлари нормаларига оғишмай риоя этиш ҳуқуқ-тартиботни, давлат, жамият манфаатларини, фуқароларнинг ҳуқуқ қа эркинликларини таъминлашнинг зарур шарти ҳамда воситаси бўлиб хизмат қилади.

Фақат процессуал қонунчилик нормалари талабларига қатъий риоя этилиши иш бўйича:

- асл ҳақиқатнинг аниқланишига;
 - суриштирув ва дастлабки терговда қонуний ва асосли қарор, судда қонуний ҳамда асосланган ҳукм, ажрим ва қарор чиқарилишига;
 - одил судловнинг таъминланишига олиб келиши мумкин.
- Жиноят-процессуал қонунчилик асослари тўғрисида сўз юритилганда, аввало, жиноят-процессуал қонунчилик принципларини инобатга олиш лозим. Жиноят процессининг принциплари, биринчидан — жиноят-процессуал қонунчилик асослари моҳиятини очиб берса, иккин-

чидан — унинг асосий фундамента қоидаларини белгилайди.

Шунинг учун, ҳар қандай тергов ҳаракатларини амалга оширишда (суриштирув, дастлабки тергов ёки суд тергови) Ўзбекистон Республикаси ЖПКда белгиланган принципларга риоя қилинмоғи шарт. Бу принципларга риоя этилмаслиги далилларнинг номақбул деб топилишига олиб келади. Жиноят-процессуал қонунчилик принциплари Ўзбекистон Республикаси ЖПКнинг 2-боби, 11-27 моддаларида (17 моддала) тартибга солинган.

Қонунийлик принципи (ЖПКнинг 11-моддаси). Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг "Далиллар мақбулчилиги оид жиноят-процессуал қонун нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида"ги 2004 йил 24 сентябрдаги 112-сонли қарорида бу принципга риоя қилинишига алоҳида эътибор қаратилган. Қонун ҳар бир иш бўйича иш юритишда ЖПКда белгиланган тартибга риоя этилишини тақозо этади.

Қонунийлик назарияси, уларга қатъий риоя этиш ва уларнинг талабларини бажариш аввало, ҳуқуқий онга шаклланиши керак ва ҳуқуқий муносабатларда қатнашадиган барча шахсларнинг қонун талабларига мувофиқ ҳаракат қилишини, адолатсиз, қонунсиз ҳаракатларини амалга оширмасликни, субъектив ҳуқуқлар тўла равишда ижро этилишини тақозо этади.

Жиноят-процессуал муносабат иштирокчилари бўлиши судья, прокурор, терговчи, суриштирувчи, ҳимоячи, шунингдек, жиноят ишида иштирок этишга жалб қилинган бошқа шахслар ҳам юқорида қайд этилган қонунийлик талабларига тўла риоя этишлари лозим, ақс ҳолда қонун талабларига зид ҳаракат қилиш қонунийлик принципини бузиш деб тан олинади ва бундай ҳаракат қонуний кучга эга бўлмайди, ҳатто баъзи бир ҳолларда юридик жавобгарликни вужудга келтиради.

Яъни, одил судловга қарши жиноятлар (Ўзбекистон ЖКнинг 230-241 моддалари. ЖКнинг 230-моддаси — "Айбсиз кишини жавобгарликка тортиш", 231-моддаси — "Адолатсиз ҳукм, ҳал қилув қарори, ажрим ёки қарор чиқариш", 234-моддаси "Қонунга хилоф равишда ушлаб туриш ёки ҳибсга олиш", 235-моддаси — "Қийноққа солиш ва бошқа шафқатсиз, гайрининсоний ёки қадар-қимматни камситувчи муомала ҳамда жазо турларини қўллаш") шулар жумласидандир. Шахснинг шаъни ва қадар-қимматини ҳурмат қилиш принципи, Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 17-моддасига мувофиқ сўроқ қилиш жараёнида қатнашаётган шахсларнинг шаъни ва қадар-

қиммати ҳурмат қилиниши лозим. Авваламбор, шахснинг шаъни ва қадар-қимматини ҳурмат қилиш Ўзбекистон Республикаси Конституциясида белгиланган, яъни бу конституциявий талабдир (Конституциянинг 26,27-моддалари).

Шу боис жиноят ишини тергов қилиш ва суд муҳокамаси пайтида вужудга келадиган ва айбланувчи, судланувчи шахсларга нисбатан қийноққа солиш, зўравонлик қилиш, шафқатсиз ёки инсон қадар-қимматини камситувчи бошқа ҳаракатларнинг амалга оширилганлиги аниқланса ва агар бу ҳаракатлар дастлабки тергов жараёнида ўтказилган бўлиб, суд муҳокамасида маълум бўлса, бундай ҳолларда суд судланувчига нисбатан айблов ҳукми чиқаришга ҳаққи йўқ.

Фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш принципи. ЖПКнинг 18-моддасида қайд қилинган мазкур принцип бировнинг айбдорлик масаласини ҳал қилишдан олдин унинг айбсизлигини инкор этишини тақозо этади. Чунки, Ўзбекистон Республикаси Конституциясида (22-модда), Ўзбекистон Республикаси ўз фуқароларининг ўз ҳудудида ва ҳудуддан ташқарида ҳам ҳуқуқий ҳимоясини ва унга ҳимойлик қилишни қафолатлайди, деб мустаҳкамлаб қўйилган.

Бу принципини таъминлашга жиноят процесси нормаларига қатъий риоя қилиш орқали эришилади. Бунинг учун сўроқ қилиш иштирокчиларига ўз ҳуқуқларидан фойдаланиш учун барча шароитлар яратилиб берилиши лозим. ЖПК талабларига кўра, шароит яратиш давлат органлари ва мансабдор шахсларга юқлатилган.

Фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини муҳофаза қилиш борасидаги халқаро ҳуқуқий нормалар Республика Конституциясида ва ЖПКда қайд этилган ва бевосита фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларига нисбатан белгиланган талабларни кечтирмаларга амалга ошириш ва тегишли чора-тадбирларни қўллаб, ушбу ҳуқуқ ва эркинликларни таъминлашдан иборат.

Жиноят ишлари юритилидиган тил принципи (ЖПКнинг 20-моддаси). Қонун талабига кўра, сўроқ қилиш давлат тилида, қорақалпоқ тилида ёки муайян жойдаги кўпчилик аҳоли сўзлашадиган тилда олиб борилади.

Бу принципининг жиноят процессидаги аҳамияти катта, чунки у жиноят процессининг барча босқичларида қўлланилади. Унга риоя қилиш:

- жиноят иши бўйича ҳақиқатни аниқлашга;
- ўз манфаатларини тўла ҳимоя қилишга;
- уларга юқлатилган мажбуриятларни амалга оширишга имконият яратди. Шунингдек, бу принцип жиноят процесси принципларини татбиқ қилишда ҳам катта роль ўйнайди.

Ҳақиқатни аниқлаш принципи (ЖПКнинг 22-моддаси). Бу принцип сўроқ қилишда айбни бўйига қўйиш (айбни исботлаш) эмас, балки ҳақиқатни

аниқлашга ургу бериш лозимлигини тақозо этади. Қонун талабига кўра суриштирувчи, терговчи, прокурор ва суд жиноят юз берган-бермаганлигини, юз берган бўлса уни ким содир қилганлигини ва улар билан боғлиқ ҳолатларни аниқлаш шарт.

Ҳақиқатни аниқлаш жиноят процессининг муҳим принципларидан биридир. Унга жиноят ишини ҳолисона тергов қилиш орқали эришиш мумкин, яъни тергов органлари, прокурор ва суд томонидан ҳар бир жиноят иши бўйича бўлган ҳолатларнинг воқеаликка мос келишини аниқлаб, далилларни йиғишда, қайд этишда, уларни текшириш ва баҳолашда процессда иштирок этувчи барча шахсларга нисбатан ҳолисона ҳаракат қилишдан иборат. Иш бўйича ҳақиқатни аниқлаш учун процессуал қонун талабларига тўла риоя қилган ҳолда топишган, текширилган ва баҳоланган маълумотлардан фойдаланиш талаб қилинади.

Агар гумон қилинувчи, айбланувчи, судланувчи, жабрланувчи ва гувоҳдан ҳамда ишда иштирок этувчи бошқа шахслардан сўроқ қилиш, қўрқитиш, ҳуқуқларини чеклашга ва қонунга хилоф бўлган ўзгача чораларни қўллаб кўрсатмалар олишга ҳаракат қилинган бўлса, бундай ноқонуний усул билан олинган маълумотлар далил мақомига эга бўлмайди ва шу ҳаракатни амалга оширган мансабдор шахслар жавобгарликка тортилиши учун асос бўлади.

Айбсизлик презумпцияси (ЖПКнинг 23-моддаси). Шахснинг айбдорлик масаласини ҳал қилиш учун унинг айби тасдиқланган бўлиши лозим. Айбсизлик презумпциясининг муҳим қоидаларидан бири гумон қилинувчи, айбланувчи ёки судланувчи ўзининг айбсизлигини исботлаб бериш шарт эмаслигидир. Лекин бу гумон қилинувчи, айбланувчининг ўз айбсизлигини исботлашга қаратилган ҳаракатларини чеклаш дегани эмас, аксинча, сўроқ қилинувчининг бундай уринишларини қўллаб-қувватлаш лозим. Қолаверса, бу тактик жиҳатдан муҳим ижобий натижа беради, яъни келажакдаги айрим салбий оқибатларнинг олдини олади.

Ҳимояланиш ҳуқуқи билан таъминланиш принципи (ЖПКнинг 24-моддаси). Қонун талабига кўра, сўроқда гумон қилинувчи, айбланувчи, судланувчи ҳимояланиш ҳуқуқига эга. Бу конституциявий талаб, яъни Конституциянинг 26-моддаси "Судда айбланаётган шахсга ўзини ҳимоя қилиш учун барча шароитлар таъминлаб берилишини" ва 116-моддаси эса, "юридик ёрдамни адвокатура орқали олишни" қафолатлайди.

Жиноят процессида ҳимояланиш ҳуқуқи ЖПКнинг 49-53-моддаларида тартибга солинган. Ушбу принципга риоя этилиши:

- гумон қилинувчи, айбланувчи, судланувчи жиноят процессининг иштирокчиси сифатида бир қатор процессуал ҳуқуқларга эга бўлишига ва уларига қўйилган айбловдан ҳимояланиш учун ўзини-ўзи муваф-

Бахтиёр ПҲЛАТОВ,
ОЎқ кафедр бошлиғи

фақиятли идора қилиш ва қонуний манфаатларини ҳимоя этишга имкон беради;

— гумон қилинувчи, айбланувчи, судланувчи ҳимоячи ёрдамидан фойдаланиш, баъзи ҳолларда эса ҳимоячининг иштироки зарур бўлиб қолганда бу ёрдамни қонун асосида бевосита олишга имкон беради (ЖПКнинг 51-моддасида қайд этилган жиноят ишларида ҳимоячининг иштирок этиши шарт).

Суриштирувчи, терговчи, прокурор ва суд эса гумон қилинувчи, айбланувчи, судланувчига унинг тергов процессуал ҳуқуқ ва мажбуриятларини тушунтиришга мажбур бўлиб, уларга ҳимояланиш ва манфаатларини, шахсий ҳуқуқ ва моддий ҳуқуқларидан фойдаланиш учун шароитлар яратиб беришлари лозим.

Далилларни бевосита ва озгача усулда текшириш принципи (ЖПКнинг 26-моддаси). Жиноят ишини юритишда суриштирувчи, терговчи, прокурор ва суд далилларни бевосита текширишлари: гумон қилинувчи, жабрланувчи, айбланувчи, судланувчи ва гувоҳларни сўроқ қилишлари, эксперт ҳулосаларини тинглашлари, ашёвий далилларни кўздан кечириш баённомаси ва бошқа ҳужжатларни ўқиб эшитиришлари шарт.

Суд фақат суд мажлисида текширилган далилларга асосланиб ҳукм чиқаради. Айблов ҳулосасида тилга олинмаган, яъни жиноят иши ҳужжатларида қайд этилмаган маълумотлар ва далилларни суд инобатга олмади ва агар тарафлар томонидан келтирилган ва иш ҳужжатларида қайд этилмаган далиллар аниқланса, у ҳолда суд уларни текшириш ҳуқуқига эга, лекин суд мазкур далилларни текшириш учун имконияти бўлмаса, бу ҳолда суд ажримга асосан жиноят иши терговга қайтарилди.

Процессуал ҳаракатлар ва қарорлар юзасидан шикоят қилиш принципи (ЖПКнинг 27-моддаси). Процесс иштирокчилари ва бошқа шахслар, шунингдек, жиноят ишини юритишдан манфаатдор бўлган қорхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг вакиллари ЖПКда белгиланган қўйилган тартибда ва муддатда суриштирувчи, терговчи, прокурор, судья ва суднинг процессуал ҳаракати ёки қарори устидан шикоят беришга ҳақлидир. Процесснинг исталган босқичида илтимос билан мунозаарат этиш ва шикоят бериш мумкин.

Юқорида қайд қилинган принципларга риоя қилишдан ҳар қандай чеклиниш, у қандай сабабга кўра юз берганлигидан қатъи назар, олинган далилларнинг номақбул (яроқсиз) деб топилишига олиб келади. ЖПК талабларига кўра, суриштирув, тергов ва суд муҳокамаси замирида инсон тақдирини адолатли ҳал қилиш ётиши лозим, ҳар бир иш ортда тирик жон, муайян инсон турганлигини ҳеч қачон ёддан чиқармаслигимиз зарур.

/Давоми. Бошланиши 1-бетда/

2009 йил ва жорий йилнинг 6 ойи давомида вилоят прокуратураси органлари томонидан 487 нафар мансабдор шахсларнинг 217 та жиноят иши қўзғатилган. Айбдорлар томонидан етказилган 8,5 млрд. сўмдан ортиқ зарарнинг 5,5 млрд. сўмга яқини ихтиёрий равишда ундирилган.

Вилоят прокуратураси органлари томонидан жорий йилнинг 6 ойида фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, жамият ва давлат манфаатларини ҳимоя қилиш соҳасида ўтказилган 204 та текширишлар натижалари бўйича 455 та айриқонуний ҳужжатлар протестлар асосида бекор қилиниб, аниқланган қонун бузилиши ҳолатлари 310 та тақдиминома киритиш орқали бартараф қилинган. Прокүрор тақдиминомаси ва қарорларига асосан 1328 нафар шахслар интизомий, 2033 нафар маъмурий ва 26 нафари моддий жавобгарликка тортилган. Жиддий қонун бузилиши ҳолатлари юзасидан 39 та жиноят иши қўзғатилиб, етказилган моддий зарарларнинг 43 млн. 286 минг сўми айбдорлардан ихтиёрий равишда ундирилган. 1 млрд. 309 млн. сўмлигини ундириш ҳақида тегишли судларга 402 та даъво аризалари киритилган.

Ўтказилган текширишлар, қўланилган прокурорлик назорати ҳужжатлари натижасида аҳолини ижтимоий ҳимоялаш, меҳнат ва бандлиги таъминлашда ҳамда бошқа соҳаларда бир қатор ижобий натижаларга эришилган.

Иш жойларини яратиш ва аҳоли бандлигини таъминлаш ҳудудий дастурига биноан вилоят бўйича жорий йилнинг 6 ойида 3227 та касаначилик асосида иш ўринлари яратиш режалаштирилиб, амалда 3431 та иш ўринлари яратилган ва бу борадаги кўрсаткич 106,3 фоизни ташкил этди.

Жорий йилнинг биринчи ярмида жойларда бандликка кўмаклашувчи марказлар билан ҳамкорликда 53 мартаба ўтказилган меҳнат ярмаркаларида 5941 нафар фуқаролар ишга қўйлаштирилган.

Бугунги кунда мамлакат макроиктисий тараққиётида аграр

Саҳифамизда Бухоро вилоят прокуратураси органлари

соҳанинг алоҳида ўрни бор.

Хусусан, қишлоқ ҳўжалиги соҳасида ислохотларни амалга оширишга қаратилган қонунлар мазмун-моҳиятида ҳам халқ турмуш фаровонлиги ўз ифодасини топган. Бугунги кунда тизимга оид қонунлар ижросини таъминлаш борасида аҳамиятга молик ишлар амалга оширилди. Соҳага оид текширишлар жараёнида асосий эътибор фермерлик ҳаракатининг

зилган текширишда 129,5 млн. сўмлик бюджет маблағларининг ўзлаштириш йўли билан талон-торож қилинганлиги аниқланиб, ушбу ҳолат юзасидан жорий йилнинг 12 февраль куни Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 167-моддаси 2-қисми "а," бандлари ва 205-моддаси 2-қисми "в" банди билан жиноят иши қўзғатилди. Жиноят иши бўйича дастлабки тергов якунига кўра қорхона-

ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш мақсадида вилоятнинг барча шаҳар ва туман прокуратуралари биносида алоҳида вояга етмаганлар билан ишлаш Маркази ташкил этилган. Унда вояга етмаганларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш борасида мунтазам равишда семинар машғулотлари ва учрашувлар ўтказиб келинмоқда.

Республика Бош прокуратураси томонидан Бухоро вилоти прокуратураси органларининг қаровисиз ва назоратсиз қолган бандларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини тўла таъминлаш борасида ва-

дордаги 116,7 млн. сўмини ўзлаштириш йўли билан талон-торож қилганликлари, шунингдек, ДСИга топширилган ҳисоботларда ягона солиқ тўлови ҳисоби бўйича даромадларни камайтириб қўрсатиб, кўп миқдордаги солиқларни тўлашдан қасддан бўйин товлаб келганликлари аниқланган.

Текшириш натижаларига кўра, 2010 йил 14 январда вилот прокуратураси томонидан фирма раҳбари И.С. Дзюгов ва бош ҳисобчиси Р.М. Саломовларга нисбатан ЖКнинг 205-моддаси 2-қисми "а" банди, 167-моддаси 2-қисми "а" банди, 184-моддаси 2-қисми "б"

Халқ учун хизмат қилиш — улўф саодат

Баҳодир ТАЙДЖАНОВ,
Бухоро вилот прокурори

жадал ривожланиши йўлидаги маъмурий тўсиқларни бартараф этиш, ер ажратиш ва ундан фойдаланишдаги қонун бузилишларга чек қўйиш, шартнома интизомини қатъий таъминлашга қаратилди.

Вилот прокуратураси органлари томонидан фермер ҳўжаликларида ажратилган ер майдонларини оптималлаштириш жараёнида қонунларга риоя этилишида алоҳида эътибор қаратилиб, ушбу йўналишда амалга оширилган ишлар натижасида 2009 йил якуни бўйича вилотда мавжуд бўлган 15 минг 460 та фермер ҳўжаликлари сони кескин қисқартирилиб, 2010 йилнинг 1 июнь ҳолатида 4 минг 827 тага келтирилганига эришилди.

Шунингдек, мамлакатимиз галда мустақиллигининг таъминланишида Бухоро вилоти галлакорларининг ўзига хос ўрни бор. Бинобарин, вилотимиз галлакорлари давлат эҳтиёжлари учун 2008 йилда 152 минг 734 тонна, 2009 йилда 169 минг 243 тонна ва 2010 йилда 170 минг 220 тонна бошоқли дон ештириб, белгиланган давлат шартномавий режаларини ортиги билан бажардилар.

Шунга қарамадан, бу борада амалга оширилган текширишлар жараёнида айрим мансабдор шахслар қишлоқ ҳўжалиги тизимини ривожлантириш мақсадида ажратилган бюджет маблағларини ўзлаштириш ва растрата қилиш йўли билан талон-торож қилиб келганликлари аниқланди.

Жумладан, вилот насос станциялари бошқармасида бюджет маблағларидан мақсадли фойдаланилиши аҳоли юзасидан ўтқа-

нинг 22 нафар мансабдор ва моддий жавобгар шахслари жиноий жавобгарликка тортилиб, етказилган зарарнинг тўлиқ қопланиши таъминланди.

Худудда қаровисиз ва назоратсиз болаларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоясини таъминлаш юзасидан вилот прокуратураси органлари томонидан бир қатор ижобий ишлар амалга оширилган. Зотан, жисмонан соғлом, маънан баркамол ёш авлод келажагимиз ворисидир. Уларнинг интеллигентлиги билан эгаси бўлиши, касб-ҳўнар эгаллиши, Ватан, миллат истикболи учун даҳлдор инсон бўлиб вояга етишида барчамиз бирдек масъул эканлигимизни унутмаслик лозим.

Вилот прокуратураси органлари томонидан вояга етмаганларнинг ҳуқуқий ҳимояси, "Баркамол авлод йили" Давлат дастури ижросини тўла таъминлаш юзасидан ўтказилган текшириш ва таҳлилларда асосий эътибор вояга етмаганларнинг ижтимоий ҳимояси, уларнинг таълим-тарбиясига оид қонунлар ижросига қаратилди. Бу борада олиб борилган сўй-ҳаракатлар меҳрибонлик уйлари, махсус мактаб интернатлар ва бошқа таълим муассасаларининг моддий-техник базаси бойитилиб, замон талаблари даражасида юксалишда ўз самарасини кўрсатди.

Жумладан, вояга етмаганлар томонидан содир этилган жиноятлар йилдан-йилга, яъни 2008 йилда 2,9 фоизга, 2009 йилда 2 фоизга камайишига эришилган.

Вояга етмаганларнинг ҳуқуқий билими, дунёқараш, тафаккури, маънавиятини юксалтириш, улар ўртасида жиноятчилик ва

сийлик ва ҳомийлик кенгашларининг иш фаолиятини текшириш юзасидан қилинган ишлари ижобий деб топилиди.

Фуқароларнинг мурожаатлари прокуратура органларининг доимий диққат-эътиборида. Бинобарин, ҳар бир мурожаат ортида инсон манфаатлари ётади.

Жорий йилнинг биринчи ярмида вилот прокуратураси органларида фуқаролар ва юридик шахслардан жами 3332 та мурожаатлар келиб тушган бўлиб, шундан 1240 таси бевосита прокуратура органларида ҳал этилган. Мазмунан ҳал этилган ариза ва шикоятларнинг 256 таси асосли деб топилиб, қаноатлантирилди.

Мурожаатлар билан ишлашда асосий эътибор фуқароларнинг бузилган ҳуқуқларини тиклаш ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилиб, бу борада бир қатор ишлар амалга оширилган.

Масалан, вилот прокуратураси томонидан тегишли соҳа мухтасисларини жалб қилган ҳолда Ёғжудовн туманидаги "Ўлфат биби" қишлоқ фуқаролар йигини раиси П.Раҳмонов ва шу ҳудудда яшовчи фуқаролар номидан ёзилган ариза юзасидан ўтказилган текшириш жараёнида Ёғжудовн туманида фаолият кўрсатган "Белла Марина Алан" хусусий фирмаси бошлиғи И.С.Дзюгов ва фирма бош ҳисобчиси Р.Саломовлар "Ўзгиз-Чимкент" магистрал газ трассасидан Ёғжудовн туманидаги аҳоли пунктларини газлаштириш мақсадида газ қувурлари тортиб келиш учун аҳолидан йиғилган жами 195,4 млн. сўм нақд пуллари банкка топширмаганликлари ва шу пуллardan жуда кўп миқ-

бандлари билан жиноят иши қўзғатилиб, ҳозирги кунда дастлабки тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

Истиқбол йилларида суд-ҳуқуқ тизимида амалга оширилаётган ислохотлар бошқа соҳалар билан бир қаторда прокуратура органлари фаолиятида ҳам иш юритиш структурасини тақомиллаштиришни тақозо этмоқда.

Шу муносабат билан вилот прокуратурасида ишларни ташкиллаштириш, ижро интизомини доимий назорат қилиб бориш, шунингдек, амалга оширилган ишларни тезкор умумлаштириш мақсадида 2010 йил январь ойида бошлал "Прокүрор назорати" компьютер дастури фаолиятга жорий этилди.

Ушбу компьютер тизими раҳбарларни доимий равишда ҳабарот билан таъминлаш, ҳар бир ҳужжат ёки жиноят иши бўйича олиб борилаётган текшириш ёки тергов ҳаракатлари билан исталган вақтда танишиш имкониятини яратди.

Вилотда ҳуқуқни муҳофаза этувчи органларнинг жиноятчиликка қарши курашиши, унинг олдини олиш борасидаги фаолияти мувофиқлаштирилиб, улар ўртасида ўзаро ҳамкорлик таъминланишида инсон манфаатлари ҳимояси йўлидаги муштарак мақсад муҳассам. Инсон манфаатлари устуворлигини таъминлаш, қонунийликни мустаҳкамлаш, мустақиллигимизни асраб-авайлашдек катта масъулият касб-коридан қатъи назар ҳар биримизнинг инсонийлик бурчимиз бўлиб қолади. Зеро, мамлакатимиз раҳбари эътироф этганидек, "Ҳуқуқий давлат, қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботнинг галабасисиз, шахсининг ҳуқуқий эркинликлари таъминламасдан, мустаҳкам интизомсиз, ички жавобгарликсиз қонун ва анъаналарга ҳурматни тасаввур қилиб бўлмайди".

Долларфуруш касодга учради

Озиқ-овқат бозори, автомобиль бозори, кийим-кечак бозори... Бухоро шаҳрининг гавжум "Дилқушо" бозори ҳудудида валюта бозори ҳам бор экан.

Бу бозорнинг эгалари юлдузани бенаровн урадиган долларфурушлар экан. Харидорлари ҳам аниқ. Улар "қўқ"ни миллий сўмимизга алмаштириш илдинжида банкдан кўра бозорни афзал кўришар экан.

Бугунги савдоси бароридан келишидан умидвор бўлган Нодир Жабборов ўтган-кетганларга "Кўқ"дан оламин, "российский рубль бизда қиммат туради", дея ишпиштиб кўради. Бир аёл доллар олмақчилигини айтди. Узоқ савдолашса, "клиент"ни бошқа шериклари илиб кетиши ҳеч гап эмас. Шунинг учун тезроқ ишни "пиштиди". Райҳон Атоева-

га 3600 АҚШ долларининг жами 7 миллион 776 минг сўмга эндигина пуллаган ҳам эди, СВОЖДЛКДнинг Бухоро шаҳар бўлими ҳодимлари ўтказётган тезкор тadbирлардан беҳабарлиги панд берди.

Шунингдек, мазкур бозор ҳудудидаги 17-сонли дўконда яна бир долларфуруш қонун қармоғига илинди.

Ҳ.Мўминов фуқаро Б.Норовга қонунга ҳилоф тарзда 1500 евронинг ҳар бирини 3000 сўмдан жами 4 миллион 500 минг сўмга, 15 000 Россия рублининг ҳар бирини 70 сўмдан жами 1 миллион 50 минг сўмга сотётган пайтда қўлга олинди.

Ушбу ҳолатлар юзасидан Н.Жабборов ҳамда Ҳ.Мўминовларга нисбатан Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 177-моддаси 2 қисми "б" банди билан жиноят иши қўзғатилди.

Қонунларнинг моҳиятини чуқур англаслик қонунбузилишларга йўл очди. Департамент томонидан жорий йилнинг ўтган даври мобайнида ўтказилган текшириш ва тadbирларда бу ҳолат яққол намоён бўлмоқда.

Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 6 июлдаги "Иқтисодий ва солиқ соҳасидаги жиноятларга қарши курашишни кучайтириш чора-тadbирлари тўғрисида"ги, 2002 йил 28 ноябрдаги "Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги солиққа оид жиноятларга қарши курашиш Департаменти фаолиятини янада тақомиллаштириш чора-тadbирлари тўғрисида"ги Қарори ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 21 апрелдаги "Молия иқтисодий, солиқ соҳасидаги жиноятларга, жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга

Баҳодир ШАРИПОВ,
СВОЖДЛКД Департаментининг
Бухоро шаҳар бўлими бошлиғи ўринбосари

қарши курашишни кучайтириш чора-тadbирлари тўғрисида"ги Қарори талаблари асосида валютага оид жиноятларни аниқлаш ва бартараф этиш борасида олиб борилган ишларда 14 та қонунбузилиш ҳолатлари аниқланиб, барчаси бўйича жиноят ишлари қўзғатилди.

Қўзғатилган жиноят ишлари бўйича 16 нафар шахс жиноий жавобгарликка тортилиб, ҳуқуқбузарлардан жами 44050 АҚШ доллари, 1500,0 евро, 16482,0 Ўзбекистон сўми, 47610,0 Россия рубли ашёвий дўли сифатида олиб қўйилиб, суд ҳукмига асосан давлат фойдасига мусодара қилинди.

Келажак ишончли қўлларда

Аслидин УМУРОВ,
Қоровулбозор туман прокурори

"Фарзандларимиз, ёшларимиз бизнинг нафақат ишончимиз ва келажакимиз, балки буғунги ва эртанги кунимизнинг ҳал қилувчи кучидир". Президентимиз томонидан айтилган бу гаплар мамлакатимиз шioriга айланди дейишга минг қарра асосимиз бор. Бугун ёшларимизнинг билим олиши, спорт билан шугулланиши, маънавий камолоти, иқтисоди ва қизиқаришлари давлат аҳамиятига молик масала сифатида алоҳида эътиборда эканлигини ким ҳам инкор эта олади?

Қоровулбозор Бухоро вилоятининг чекка ҳудудларидан бири. Бир вақтлар қуш уса қаноти, одам юрса оёғи қуядиган бу жой бугунги кунда қўни қувонтирадиган шаҳарчага айланган.

Қишнинг изгирини, ёзининг қизиб турган тандирдек жазирамасига беписанд чўгдек қип-қизил қум барханлари орасида қўкка бўй чўзган саксовулзорлар, гулга кирганда ажиб манзара кашф этувчи юлғунлар гўё бардошлини кўз-кўз қилаётгандек туюлади.

Табиатнинг бу чизгиси Қоровулбозорда истиқомат қилаётган қариёв ёш феъл-атворида ўз аксини топганидан дилда фахр тусан киши. Қозоқ, қирғиз, туркман, татар, рус... қайси миллат вакили бўлмасин, у қоровулбозорлик. Метин ирода, мақсад сари интилиш, меҳнатни ижод даражасига кўтариш, мард ва жасур, ватанпарвар инсонлар... уфққа туташ Ватани Қоровулбозордек бағри кенг одамлар...

Бу ерлик ёшлар билан суҳбатлашсангиз, чўлда туриб, буюк келажакни кўргандек бўласиз. "Мен учун ҳар бир гишти минг йиллик тарихдан сўзлайдиган Сардоба жон қадар азиз", дейди фан олимпиадалари республика танлови ғолиби Амон Олимов. Кўнглим тоғдек кўтарилади. У Ватанини қадрлайди. У ўзбек миллатининг фахри Жалолидин Мангуберди авлодидандир.

Мулоқот жараёнида уларнинг ҳуқуқий маънавияти, ижтимоий-иқтисодий ислоҳотларга муносабати, миллий мафкурамиз, мустақиллигимиз ҳақидаги теран фикр-мулоҳазаларини эшитган ҳар қандай киши кўнгли гурурга тўлиб: "Келажакимиз ишончли қўлларда" деган хулосага келиши шубҳасиз.

Туман ҳудудидаги 8 та умумтаълим мактаб, 9 та мактабгача таълим муассасаси, саноат ва транспорт касб-ҳунар коллежи, болалар мусиқа ва санъат мактаби ёш авлодга хизмат қилмоқда.

Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи ташаббуси билан қуриб ишга туширилган спорт соғломлаштириш маркази замонавий жиҳозлар, спорт анжомлари билан тўла таъминланган.

Туман марказидаги "Гўзал" спорт соғломлаштириш марказида болалар спортини ривожлантириш жамғармаси Бухоро вилоят филиалининг манзили қурилиш дастурига асосан 200 миллион сўмлик реконструкция ишлари амалга оширилмоқда.

Табир жон бўлса айтиш ке-

ракки, яратилган бундай имкониятлар ўз самарасини бераётди. Туман мактабларида таҳсил олиб, спортнинг турли йўналишларидаги тўғаракларга иштирок этаётган ўқувчи ёшлар республика миқёсида мусобақаларда фахрли ўринларни эгаллашган фикримизнинг ёрқин далилидир.

Жумладан, "Умид ниҳоллари-2010" спорт мусобақаларида баскетболчи қизлар жамоаси, ўғил болалар қўл тўпи жамоаси 3-ўринга муносиб топилдилар 6-умумтаълим мактабининг енгил атлетикачи ўқувчилари Қарши шаҳрида бўлиб ўтган "Баҳор маликалари" Республика турнирининг совриндор бўлишди. Туманда 6-17 ёшдаги 4200 нафар ўғил-қизларнинг 1964 нафар спортга жалб этилган. Қоровулбозор ёшлари эришаётган ютуқлар салмоғи замирида мактаб, маҳалла, оила ҳамкорлиги, ўз касбининг фидойи ўқувчи-мураббийларининг меҳнати уйғунлиги мўжассам.

— Ўқувчиларимиз Амон Олимов, Азамат Ҳакимов, Ҳабиб Бахшудоев, Элбек Сатторовларнинг аниқ фанлар йўналишидаги излаишлари Республика фан олимпиадаларида 1-ўринни эгаллаб, олий ўқув юртига ўқишга кириш ҳуқуқини қўлга киритишга имкон яратди, - дея фахрланади мактаб директори М.Эсанова.

Ҳа, Қоровулбозорда ана шунақа юрагиди ўти бор, маънавий жасоратли, миллат юкига елка тутушга қўллик келажак ворислари улғаймоқда.

Халқ соғлиғи — юрт бойлиғи

Ойбек ИЗЗАТУЛЛАЕВ,
Жондор туман прокурори

Кесалар дуога қўл очишганда "тансиҳатлик, хотиржамликни кберсин" дейишади. Олдийгина шу икки жумлада инсон ҳаётининг мезони белгилангандек гўё. Мулоҳаза қилинадиган бўлса, бунёдкорлик, изланиш, ташаббускорлик, фаолият юритиши каби инсоннинг барча ҳаётий эҳтиёжлари соғлиқ, тинчлик билан чамбарчас боғлиқ.

Мустақиллик шарофати билан республикамиз соғлиқни сақлаш тизимида амалга оширилаётган ислоҳотлар қўлими кенг. Бугунги кунда тиббиёт соҳаси фаолияти жаҳон стандартлари даражасига кўтарилди. Замонавий тиббий жиҳозлар билан таъминланган қишлоқ врачлик пунктлари, кўп тармоқли касалхоналар, тиббиёт бирлашмаларининг малакали шифокорлари ҳамда ҳамширалар халқ саломатлиғи йўлида хизматлар.

Мазкур йўналишдаги амалдаги қонунлар ижроси юзасидан туман прокуратураси томонидан муайян тартибда текширишлар ўтказилди. Жумладан, туманда "Фуқаролар соғлиғини сақлаш тўғрисида"ги Қонуннинг ҳаёта таътиқ этилиши ўрганилди.

"Оғар" қишлоқ ҳақимлик масканининг эмлаш ҳамшираси З.Авезова зиммасига юклатилган вазифа масъулиятини ҳис этадиган ҳолимга ўхшамайди. Текшириш кунинда ҳамшира кундалик вазифаси бўлган зарарсизлантириш ишларини бажармаганлиги аниқланди. Ҳолбуки, бурч мажбурияти, хизмат ваколатини англаш учун қимданчир кўрсатма куттиш шарт эмас. Шоққа қарши дори воситалари, болаларни эмлаш учун махсус стол, зарарсизлантириш идишларида кундалик саналар майжуд эмас. Ишга бу тақдир ёндашув бор жойда хато ва камчилик, қолаверса, қонунбузилиш ҳолатлари содир этилмаслигига ким қаролат бера олади?

Шунингдек, "Давлат санитария нazorати тўғрисида"ги Қонун талабларини бузган туман тиббиёт бирлашмасининг 2-туғруқ бўлими ҳамшираси Н.Мубиновага ҳам "туртки" керак бўлди. 2010 йил 7 апрель кунини туғилган чақалоқ К.Маҳмудов ҳамда бемор Д.Темировларга белгиланган тартибда муолажаларни амалга оширишни Н.Мубинова хотиридан фаромус қилгани ажабланарлиқ. Унутилган муолажа оқибатида инсон ҳаёти хавф остида қолаётганини тиббиёт ходими наҳотки тушунмаса?!

Олиб борилган назорат текширувлари натижасида 4 нафар шахсга нисбатан интизомий, 40 нафарига эса маъмурий жавобгарликка доир иш қўзғатилди. Қонунбузилиши, унинг келиб чиқиш сабаблари ва бунга имконият яратиб берган шарт-шароитларни бартараф этиш тўғрисида вилоят соғлиқни сақлаш бошқармасига тақдимнома киритилди.

дида бошқоқли дон экинларидан бўшган майдонларни шудгорлаш ишларини ташкиллаштириш ва доимий мониторинг олиб бориш учун бириктирилган туман ер ресурслари ва давлат кадастри бўлими мутахассиси К.Амонов томонидан назорат тадбирлари юзаси олиб борилганлиги ва масъулиятсизликка йўл қўйганлиги аён бўлди. Шу ҳудуддаги "Атобобо" фермер хўжалигининг 1,2 гектар ер майдони тўлиқ шудгор қилинмаган бўлса-да, у ҳисоботни бузиб, сертификат-далолатномани тасдиқлаб туман штабига тақдим қилганлиги аниқланди.

Мониторинг натижаси бўйича К.Амоновга нисбатан интизомий жавобгарлик тўғрисида иш қўзғатилиб, қўриб чиқиш учун туман ер ресурслари ва давлат кадастри бўлими бошлиғига юборилди.

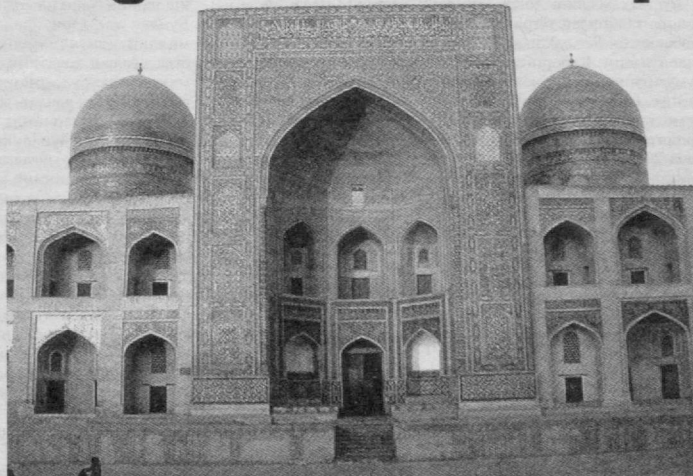
Жондор туман прокуратураси томонидан ушбу йўналишда ўтказилаётган мониторинглар жараёнида туман қишлоқ ва сув хўжалиги бўлими бошлиғи Р.Саидов ҳамда туман ер ресурслари ва давлат кадастри бўлими бошлиғи З.Ҳафизовлар "Сепатта" ҚФЙ ҳудудидаги фермер хўжаликларининг жами 93 гектар ер майдони тўлиқ шудгор қилинганлиги тўғрисидаги сертификат-далолатномаларни тасдиқлаб, ҳисобот тақдим қилишгани маълум бўлди. Ҳақиқатда эса шу ҳудуддаги 7 та фермер хўжаликларидаги жами 19,0 гектар ер майдони шудгор қилинмаган.

Қайд этилган ҳолат бўйича Р.Саидов ва З.Ҳафизовларнинг интизомий жавобгарликка тортиш масаласи ҳал қилинмоқда.

Бундан ташқари, вилоят прокуратураси томонидан амалга оширилаётган назорат тадбирлари жараёнида Жондор туман ҳокими К.Раҳимов, Когон туман ҳокими С.Ҳамроев, Қорақўл туман ҳокими М.Нўмонов ва Шофиркон туман ҳокими И.Жўраевлар, шунингдек, қайд этилган туманларнинг МТП ДАЖ раислари Ёзги шудгорлашни ўқташишда қонунбузилишларга йўл қўймаслик ҳусусида расман огоҳлантирилди.

Лолахон МАНСУРОВА
сўбатлашди

Мўҳим тадбир

Уларнинг фаолиятига қонун ҳимоячилари ҳам бефарқ эмас.

Шунингдек, хизмат кўрсатувчи банклар томонидан мавсумда иштирок этувчи механизатор ва операторларга мавсум олдида 100.000 сўмдан жами 14,1 млн. сўм нақд пул берилди ва мавсум давомида ҳар 5 кунда иш ҳақи бериш мақсадида 130 млн. сўмлик нақд пул захираси яратилган.

Ёзги шудгорлашни уюшқоқлик билан ўтказиш, мазкур жараён устидан самарали прокурор назоратини таъминлаш мақсадида вилоят прокуратураси идоралари томонидан ҳозирга қадар муайян ишлар амалга оширилди.

— Қонунбузилиш ҳолатлари ҳам кузатилади?

— Шофиркон туман прокуратураси томонидан ўтказилаётган мониторинглар давомида тумандаги МТП АЖга қарашли ҳайдов трактори оператори А.Кенжаев томонидан "Атобобо" фермер хўжалигининг ер майдони сифатсиз шудгорланганлиги оқибатида ушбу фермер хўжалиғига зарар етказилгани аниқланди. "Шофиркон Искогаре" ММТПга қарашли ҳайдов трактори оператори У.Қурбонов ҳам "Қайим Пойнов" фермер хўжалигининг ер майдонини шудгор қилишда сифатга эътибор бермаган. Етказилган зарарларнинг ихтиёрий равишда ундирилиши таъминланди.

Бундан ташқари, туман ҳокимининг қарорига асосан "Вардонзе" ҚФЙ ҳуду-

Шудгор деҳқончилиққа мўҳим агротехник тадбир ҳисоблангани боис, у ўз вақтида ва сифатли амалга оширилса шубҳасиз, мўл-ҳосилга замин яратилади. Ишнинг кўзини билган деҳқон борки, экиндан бўшаган майдонларни пешма-пеш шудгор қилиб, янги экин экишга тайёрлайди. Сифатли шудгорлашиб, маҳаллий ва минерал ўғитларга тўйинтирилган тупроқ унумдор бўлади. Ҳаво ер қатламига кириб, тупроқ гура-гура ҳолатга келади. Ана шундай ишлов беришдан экин майдонига қадаглан уруғ яхши етилиб, бехато униб чиқади ва ниҳоллар соғлом ривожланади. Айни дамларда 2010 йил ҳосили бўлган бошқоқли дон экинларидан бўшаган ер майдонларини шудгорлаш қизгин давом этаётди. Бухоро вилоятида бу мўҳим тадбирга эътибор қай даражада? Долзарб мавзудаги мусохабага Бухоро вилоят прокуратураси қишлоқ хўжалиги соҳасида қонунийликни таъминлаш ва хўжалик юритувчи субъектларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўлими катта прокурори Абдулла Тўраевни чорладик:

— Абдулла Қодиорович, қонунийлик таъминлашда жойда, барча жабахда, жумладан, қишлоқ хўжалиги соҳасида ҳам ютуқларга эришилшига шубҳа йўқ. Шундай эмасми?

— Албатта. "Бугуннинг чорасини қўриб, эртасига эҳтиёж қолмаган киши ақлдор", деган эканлар Абу Райҳон Беруний бобомиз. Айни пайтда бободехқон зарурий тадбирини талаб даражасида қўлласа, ноқонуний ишлар бўлмаса, эрта одам гулистон. Ҳосил мўл, турмуш фаровон бўлиши аниқ. Ҳозир бободехқоннинг эътибори — Ёзги шудгорлашда.

Ҳуқуқий ҳимоя кафолатлари

Мамлакатимизда болалар ҳамда ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бўлиб ҳисобланади. Ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришда инсон ва фуқаролар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш баробарида болалар ҳамда ёшларнинг қонун билан қўриқланадиган манфаатларини ҳимоя қилиш нафақат илмий-назарий, балки амалий аҳамиятга ҳам эгадир. Мустақиллик йилларида болалар ва ёшларга оид қонунчиликнинг асослари яратилиб, уларнинг ижроси бўйича бир қатор ташкилий-ҳуқуқий чоралар амалга оширилиб келинмоқда. Миллий қонунчилик тизимида болалар ва ёшларга оид қонун ҳужжатларини шартли равишда умумий ва махсус аҳамиятдаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга ажратиш мумкин. Умумий аҳамиятдаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг ўзига хос хусусияти шундаки, улар ёшларга оид давлат сиёсатининг умумий асосларини белгилайди. Махсус аҳамиятдаги қонун ҳужжатлари бевосита болалар ҳуқуқлари кафолатига ва ёшларга оид давлат сиёсатини ўзига хос муассамлаштирган нормалар тизимида иборатдир. Бундай нормалар тегишли унификация қилинган кодекс, қонун ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга ҳам ўз ифодасини топади.

Болалар ва ёшларга оид қонун ҳужжатлари ёшларга оид умумэтироф этилган халқаро ҳуқуқий ҳужжатлар, Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, Ўзбекистон Республикасининг қонунлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармон ва Қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида давлат рўйхатидан ўтган идоравий норматив ҳужжатлардан иборатдир.

Энг аввало, татқиқлаш кераки, болалар ва ёшларга оид қонун ҳужжатларини қайд этилган асосларга кўра туркумлаштириш уларнинг мазмун-моҳиятини тушуниб олишга, миллий қонунчилик тизимида уларнинг роли ва ўрнини аниқлаб олишга ёрдам беради. Бинобарин, болалар ва ёшларга оид қонунчиликни ривожлантиришга устувор жиҳатдан эътибор берилаётганлиги жамиятда шахс омилининг улуғланаётганлигидан далолат беради. Миллий, умуминсоний қадриятлар ва ривожланган давлатлар қонунчилик тажрибаси ва ҳуқуқни қўллаш амалиёти асосида болалар ва ёшларга оид норматив-ҳуқуқий базаси ривожланиётганлиги ижтимоий ва демократик тараққиётнинг муҳим гарови бўлиб хизмат қилади.

Маълумки, ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган бир неча норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ишлаб чиқилиб амалиётда татбиқ этилмоқда. Мазкур норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар жумласига Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, Фуқаролик процессуал кодекси, Жиноят кодекси, Оила кодекси, Меҳнат кодекси, "Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги Қонун, "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонун, "Болалар меҳнатининг оғир шаклларини тақиқлаш ва йўқ қилишга доир шойлиш чоралар тўғрисидаги конвенцияни ратификация қилиш ҳақида"ги, "Бирлашган миллатлар ташкилотининг Трансмилий уюшган жиноятчиликка қарши Конвенциясини тўлдирувчи одам савдосининг, айниқса, аёллар ва болалар савдосининг олдини олиш ҳамда унга чек қўйиш ва унинг учун жазолан ҳақидаги протоколини ратификация қилиш тўғрисида"ги, "Ўзбекистон Республикасининг Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги Конвенцияга доир, болалар савдоси, болалар фоҳишабозлиги ва болалар порнографиясига тааллуқли Факультатив протоколга қўшилиши ҳақида"ги, "Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги Конвенцияга доир, болаларнинг қуроли можаҳорларда иштирокига тааллуқли Факультатив

протоколга қўшилиши ҳақида"ги, "Талим тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунлари ва "Кадрлар тайёрлаш Миллий Дастури", Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Республика болалар ижтимоий моёлашув маркази фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида"ги, "Она ва бола саломатлигини муҳофаза қилиш, соғлом авлоднинг шакллантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарорларини, "Вояга етмаган болалари бўлган оилаларга нафақалар тайинлаш ва тўлаш тўғрисида"ги Низомни тасдиқлаш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори, "Болалар спортини ривожлантириш соҳасида бошқарувни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори, "Болалар мусиқа ва санъат мактабларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ва уларнинг фаолиятини янада яхшилаш бўйича 2008-2014 йилларга мўлжалланган Давлат дастурини тайёрлаш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони, "2008-2012 йилларда Ўзбекистон Республикасида болалар сув спортини ривожлантиришнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарорини, "Болалар мусиқа ва санъат мактабларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ва уларнинг фаолиятини янада яхшилаш бўйича 2009-2014 йилларга мўлжалланган Давлат дастури тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарорини ва бошқа бир қатор қонунчи ҳужжатларини киритиш мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг бола ҳуқуқларига оид нормалари 1989 йил 20 ноябрда БМТ Бош ассамблеясининг 44-сессиясида қабул қилинган "Бола ҳуқуқлари тўғрисида"ги Конвенция моҳиятига тўлиқ мос келади. Мазкур Конвенцияни Ўзбекистон Республикаси 1992 йил 9 декабрда ратификация қилган.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг XIV боби "Оила" деб номланиб, унга кўра, оила жамиятнинг асосий бўғинидир ҳамда жамият ва давлат муҳофазасида бўлиш ҳуқуқига эга. Никоҳ томонларнинг ихтиёрий розилиги ва тенг ҳуқуқлигига асосланади. Ота-оналар ўз фарзандларини вояга еттунаришга қадар боқиш ва тарбиялашга мажбурдирлар. Давлат ва жамият етим болаларни ва ота-оналарнинг васийлигидан маҳрум бўлган болаларни боқиш, тарбиялаш ва ўқитишни таъмин-

лайди, болаларга бағишланган хайрия фаолиятларини рағбатлантиради. Фарзандлар ота-оналарнинг насл-насабидан ва фуқаролик ҳолатидан қатъи назар, қонун олдида тенгдирлар. Онадлик ва болалик давлат томонидан муҳофаза қилинади. Вояга етган, меҳнатга лаёқатли фарзандлар ўз ота-оналари ҳақида ғамхўрлик қилишга мажбурдирлар.

1991 йил 20 ноябрда қабул қилинган "Ўзбекистон Республикасининг ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги Қонуннинг I-моддасига кўра, ёшларга оид сиёсат Ўзбекистон Республикаси давлат фаолиятининг устувор йўналиши бўлиб, унинг мақсади ёшларнинг ижтимоий шаклланиши ва камол топиши, ижодий иқтидорини жамият манфаатлари йўлида имкони борида тўла-тўқис рўбга чиқиши учун ижтимоий иқтисодий, ҳуқуқий, ташкилий жиҳатдан шарт-шароит яратиш ҳамда уларни кафолатлашдан иборатдир.

Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсати: миллати, ирқи, тили, дини, ижтимоий мақеи, жинси, маълумоти ва сиёсий эътиқодидан қатъи назар ёшлар тўғрисида ғамхўрлик қилиш; ёшларни ҳуқуқий ва ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш; миллий, маданий анъаналарнинг авлоддан-авлодга ўтиши, авлодларнинг маънавий алоқаси; ёшларнинг ташаббусларини қўллаб-қувватлаш, ёшлар Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунлари доирасида ўз манфаатларини амалга ошириш йўллари эркин танлаб олишларига кафолат бериш; жамиятни ривожлантиришда, айниқса республика ёшлари ҳаётига оид сиёсат ва дастурларни ишлаб чиқиш ҳамда амалга оширишда ёшларнинг бевосита иштирок этиши; ҳуқуқ ва бурчларнинг эркинлик ва фуқаролик масъулиятининг бирлиги қондаларига асосланади. Маълумки, 2008 йил 7 январда Ўзбекистон Республикасининг "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонуни қабул қилинди. Ушбу қонуннинг 3-моддасида бола деганда ўн саккиз ёшга тўлгунга (вояга еттуна) қадар бўлган шахс тушунилиши назарда тутилган ҳамда бола ҳуқуқларининг кафолатлари мустаҳкамланган. "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонуннинг 4-моддаси бола ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича давлат сиёсатининг асосий йўналишларига бағишланган.

Мамлакатимиз миллий ҳуқуқий тизимида болалар ва ёшларга оид қонунчилик шаклланиётганлиги уларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини самарали ҳимоя қилишни талаб этади.

Болалар ва ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишнинг кафолатлари деганда уларнинг ҳуқуқий мақоми кафолатларини белгилайдиган нормалар йиғиндиси тушунилади. Кези келганда айтиш кераки, болалар ва ёшларнинг ҳуқуқ ҳамда манфаатларига оид бир қатор ҳуқуқ соҳалари нормалари билан тартибга солинишини инобатга олиб, унинг нафақат умумий жиҳатларига, балки ҳар бир ҳуқуқий фаннинг ҳуқуқий тартибга солиш предмети ва методидан келиб чиқиб ёндашиш зарур. Қолаверса, болалар ва ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоясига оид қонун ҳужжатларини тизимлаштирган ҳолда уни такомиллаштиришни зарурият қилиб қўяди. Бизнинг фикримизча, нафақат болалар, балки ёшлар ҳуқуқларининг кафолатларига оид нормаларни унификация қилиш лозим. Юридик фанларнинг ихтисослаштириш йўналишлари бўйича болалар ва ёшларга оид тадқиқот ишларини тизимли амалга ошириш вақт тақозосидир. Шунингдек, бола ва ёшлар ҳуқуқлари кафолатларини ўқув-ўқувий таъминлаш мақсадида қабул қилинган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг мазмун-моҳиятини тегишли ҳуқуқ соҳалари бўйича тайёрланаётган дарслик ва ўқув қўлланмаларнинг мазмун-моҳиятига сингдириш кечиктириб бўлмайдиган вазифалардандир. Айниқса, бунда умумэтироф этилган халқаро ҳуқуқ нормалари ва ривожланган давлатлар қонунчилиги тажрибасидан самарали фойдаланиш мақсадга мувофиқдир. Энг муҳими, таълим муассасаларида болалар ва ёшларга оид миллий қонун ҳужжатлари ва ривожланган давлатларнинг қонунчилик асосларини тизимли таҳлил этиб, уларни ҳам таълим жараёнига жорий этиш ишларини ташкил этиш зарур. Бундан ташқари, ёшларга оид миллий қонунчиликни амалиётда қўллаш ҳолатини ўрганиш мақсадида суд, прокуратура, ички ишлар, давлат ва нодавлат ташкилотларининг бу борадаги фаолият йўналишларидан жамоатчиликни мунтазам хабардор этиб боришнинг аҳамияти беқиёсдир. Мамлакатимизда болалар ва ёшларга оид ҳуқуқий нормаларнинг тадрижий ривожланиши мунтазам мониторинг амалиётини йўлга қўйишни тақозо этади. Айниқса, болалар ва ёшлар ҳуқуқий маданиятини юксалтириш бўйича тизимли чора-тадбирларни амалга ошириш баробарида унинг самарадорлигига эришиш, бу ҳақда турли хил оммабоп қўлланма, шарҳлар тайёрлаш, яъни, унинг устувор вазифаларини белгилаб, амалиётда татбиқ этиш зарурити вуҷудга келмоқда. Боз устига, болалар ва ёшларнинг соғлигини сақлаш, таълим олишга бўлган ҳуқуқлари, жисмоний тарбияси ва болалар спортини ривожлантириш, ёшларнинг тадбиркорлик фаолияти, уларнинг ижодий ва интеллектуал салоҳиятини ошириш, ёш оилаларнинг ҳуқуқий ва ижтимоий ҳимоясини таъминлаш, бу борада маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ваколатларини янада такомиллаштириш, фуқаролик жамияти институтларининг, айниқса, маҳалланинг

Шухрат РЎЗИНАЗАРОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти ҳузуридаги Амалдagi
қонун ҳужжатлари мониторинги
институтини гуруҳ раҳбари

болалар ва ёшлар тарбияси бўйича фаолиятини кучайтириш, ёшлар ўртасида ҳуқуқбозликларнинг олдини олиш, уларнинг шахс сифатида ҳафсизлигини таъминлашга алоҳида эътибор қаратиш ислохотларнинг устувор йўналиши бўлиш баробарида қонун ижодкорлиги фаолиятининг ҳам ўзагини ташкил этиши лозим.

Бинобарин, фуқаролик ҳуқуқи фани нуктаи назардан вояга етмаганларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, таълим муассасаларининг фуқаролик ҳуқуқий мақоми, оила ҳуқуқи бўйича ҳомилик ва васийликни ҳуқуқий тартибга солиш муаммоларини ўрганиш зарур. Айни пайтда ёшларнинг ҳуқуқий маданияти, Ўзбекистон Республикаси ва хорижий давлатларнинг ёшларга оид қонунчилигининг қиёсий-ҳуқуқий таҳлили, ёшлар ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоясининг халқаро-ҳуқуқий жиҳатлари, ёшларнинг алкоғоли ичимликлар ичиши ва тамаки чекиши тарқалишини чеклашнинг ҳуқуқий асослари, болалар ва ёшларнинг ахборот ресурсларидан ва кутубхоналардан фойдаланишини ҳуқуқий тартибга солишни такомиллаштириш масалаларини тадқиқ этиб ўрганиш зарурити пайдо бўлмоқда. Ҳозирги пайтдаги энг долзарб муаммо ёшларни иш билан банд этиш ҳисобланади. Шу сабабли ёшлар учун иш ўринларини яратиш, айниқса, уларни тадбиркорлик фаолиятига кенг жалб этиш қонун ижодкорлиги фаолиятининг устувор вазифаларидан саналади.

Юртбошимиз Ислам Қаримов эътироф этганидек, "Ёш авлодимизнинг манфаатларини таъминлашни кучайтиришга қаратилган ҳуқуқий базани янада мустаҳкамлаш, амалдаги қонун ҳужжатларини бугунги кун талабларини нуктаи назардан қайта қўриб чиқишимиз зарур". Мазкур 2010 йил мамлакатимизда "Барқамол авлод йили" деб эълон қилинганлиги муносабати билан 2010 йил 27 январда Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Барқамол авлод йили" Давлат дастури тўғрисида"ги Қарори қабул қилинди. Мазкур қарорнинг биринчи бандида болалар ва ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга, уларни барқамол ривожлантиришнинг ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлашга қаратилган меърий-ҳуқуқий базани такомиллаштириш, амалдаги қонунчилик ҳамда меърий ҳужжатларга замон талабларига мос ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш вазифаси белгиланган.

Хулоса қилиб айтганда, болалар ва ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий асосларининг босқичма-босқич такомиллаштирилиши уларнинг жамият ва давлат тараққиётида муносиб ҳиссасини қўшилишига, қолаверса, мустақил Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятида ўзига хос ўрин эгаллашда муҳим омил бўлиб хизмат қилади.

Қонуңбузилишлар бартараф этилмоқда

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Солиқ, валютага оид жиноятларга ва жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш департаменти Сурхондарё вилоят бошқармаси томонидан солиқ интизомини мустаҳкамлаш, солиқлар ва мажбурий тўловларнинг бюджетга тўлиқ тушишини таъминлаш, ўз вақтида тўланмаган тўловларни, давлатга етказилган зарарларни ундириш, тadbиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи шахслар томонидан рўйхатдан ўтишдан бўйин товлаш, солиқ тўлашдан бош тортиб даромад қилаётган шахсларни аниқлаш, актиз солиғи солинадиган товарларнинг ноқонуний ишлаб чиқарилиши ҳамда валютага оид жиноят ва ҳуқуқбузилиш ҳолатлари қарши курашиш борасида 2010 йилнинг 1 ярим йиллигида ўтказилган тadbирларнинг амалга оширилиши натижасида жами 1 млрд. 511 млн. 445,5 минг сўмлик маблағлар давлат бюджетига туширилишига эришилди.

Фуқароларнинг ҳамда давлат ва барча мулк шаклидаги ҳўжалик юритувчи субъектларнинг қонун билан кафолатланган манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган тadbирлар натижасида бошқарма томонидан 2010 йилнинг 1-ярим йиллигида жами 218 та текширишлар ўтказилди.

Аниқланган қонуңбузилиш ҳолатлари юзасидан 228 та жиноят ва 19 та маъмурий ишлар қўзғатилиб, 220 млн. 801,1 минг сўмлик ноқонуний муомалага киртилётган товар моддий бойликлари ашёвий далил сифатида олиб қўйилди. Қонуңбузилиш ҳолатлари юзасидан ўтказилган текширишлар ва тайинланган ҳўжатли тафтишлар натижасида 1 млрд. 882 млн. 546,9 минг сўмлик қўшимча солиқ ҳисобланиб, шундан 1 млрд. 182 млн. 375,1 минг сўми ундирилди ва 205 млн. 677,1 минг сўмлик молиявий жарималар қўлланилиб, шундан 81 млн. 155,6 минг сўмининг ундирилиши таъминланди. Солиқ ва бошқа тўловларни тўлашдан бўйин товлаш ҳолатларини аниқлаш борасида ўтказилган тadbирлар натижасида ҳўжалик юритувчи субъектларнинг мансабдор шахсларига нисбатан ЖКнинг 184-моддаси билан 74 та жиноят иши қўзғатилди.

Бошқарма томонидан халқ ҳўжалигининг барча соҳаларида ишлаб чиқариш, даромад ҳажмларини яшириш, сотилган маҳсулот, товарлар (ишлар, хизматлар) ҳажмларини пасайтириш, "хуфиена иктисос" фаолият қўрса-тиши ҳолатларини аниқлаш ва олдини олиш ҳамда уларга барҳам бериш мақсадида зарурий чора-тadbирлар белгиланган бўлиб, ушбу тadbирларни амалга ошириш борасида 2010 йилнинг 1-ярим йиллигида жами 26 та ҳолатда юридик ва жисмоний шахсларга тегишли ҳовлиларда ҳамда бошқа ёрдамчи ҳўжаликларда ноқонуний тарзда фаолият қўрсатаётган яширин цехлар аниқланиб, 25 та жиноят иши ва 1 та маъмурий иш қўзғатилди. Улардан 28 млн. 266,3 минг сўмлик истеъмолга яроқсиз маҳсулотлар ва ускуналар далилий ашё сифатида олиб қўйилди.

Ушбу 26 та яширин цехларнинг 2 таси алкоголь маҳсулотлари, 14 таси яширин равишда ёғ ишлаб чиқарувчи мойёвузлар, 9 таси бошқа турдаги ноозик-овқат маҳсулотлари ва 1 та озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи цехлар эканлиги аниқланиб, уларнинг яширин фаолиятига чек қўйилди. Жумладан, Денов туман бўлими ходимлари 2010 йил 14 февраль кунини ўтказилган тезкор тadbир тўламини "Хўжа халқи" маҳалласида яшовчи фуқаро М.Мирзаевнинг уйи қўздан кечирилганда, уйнинг

ёрдамчи ҳўжалиги биносидан ноқонуний тарзда 2 та қўбола мой-жувоз ускунаси ўрнатиб, яширин равишда техник чигит маҳсулотларидан ёғ ва кунжара ишлаб чиқариш билан шуғулланиб келаётганлиги аниқланган. Далилий ашё сифатида 15,3 тонна техник чигит маҳсулоти, 4,5 тонна кунжара, 2 дона генератор, 2 дона редуктор, 2 дона вал, 525 литр қора ёғ, 2 дона рама, 4 дона ремень, 20 метр электрокабель жами 4 млн. 167 минг сўмлик товар моддий бойликлари олинган.

Фуқаро М.Мирзаевнинг электр тармоқларига ноқонуний равишда ўзбосимчилик билан уланганлиги натижасида давлат бюджетига жами 48 млн. 727,5 минг сўм зарар етказилган. Бундан ташқари, фуқаро М.Мирзаев юқоридаги чигит маҳсулотларини Денов тумани "А.Шукров" маҳалласида яшовчи "КамАЗ-5320" русумли 19 L 7600 давлат белгисидagi автоулов ҳайдовчиси М.Абдуллаевдан 8 млн. сўмга сотиб олганлиги аниқланди. Мазкур ҳолат юзасидан фуқаро М.Мирзаев, М.Абдуллаев ва бошқаларга нисбатан ЖКнинг тегишли моддалари билан жиноят иши қўзғатилиб, жазо муқаррарлиги таъминланган.

Республика Президентининг 2005 йил 15 апрелдаги "Нақд пул муомаласини такомиллаштириш ва банкдан ташқари айланмани қисқартиришга доир қўшимча чора-тadbирлар тўғрисида"ги 57-сонли ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 5 августдаги 280-сонли қарорлари ижросини таъминлаш юзасидан бошқарма томонидан нақд пул муомаласига эга бўлган ҳўжалик юритувчи субъектларда нақд пул маблағлари айланишининг қонун ҳўжатларида белгиланган тартиби бузилишини, ишлаб чиқариш, савдо ва хизмат қўрсатиш шохобчаларида ноқонуний товар айланмаси, ҳисобга олинмаган маҳсулотларнинг сотуви орқали маблағларни нақд пулга айлантириш, уларнинг механизми ва каналларини аниқлаш борасида мавжуд бўлган тезкор маълумотларга асосан ўтказилган тadbирлар натижасида 35 та ҳуқуқбузарлик ҳолатлари аниқланиб, 34 та жиноят ва 1 та маъмурий ишлар қўзғатилди.

Ҳуқуқбузарлик ҳолатлари бўйича жами 11 млрд. 155,2 млн. сўмлик ноқонуний товар пул айланмалари 3 млрд. 118,4 млн. сўми НКМдан ўтказмаслик, 9 млрд. 681,4 млн. сўми банк муассасаларига топширмасдан бошқа мақсадларга ишлатиб юбориш, 1 млрд. 431,7 млн. сўмлик маҳсулотларни лицензиясиз сотиш, 42 млн. сўмлик товарларни ва хизматларни сотишдан тушган тушумини яшириш ҳолатлари аниқланган. Ҳуқуқбузарларга нисбатан 24,7 млн. сўм молиявий жарима қўлланилиб, 18,2 млн. сўми ундириб олинган. Жумладан, Бойсун туман бўлими ходимлари томонидан "Кенжа Содик" масъуляти чекланган жамиятининг фаолияти

ти ўрганилганда, жамият раҳбари З.Холмаҳмадов томонидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2005 йил 5 ноябрдаги "Улгуржи савдо фаолиятини лицензиялаш тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида"ги 242-сонли қарорига зид равишда, жамиятнинг банкдаги ҳисоб-рақамига белгиланган тартибда устав жамғармасини шакллантирмасдан, 2009-2010 йилларда ноқонуний равишда 144 млн. 166 минг сўмлик улгуржи савдо фаолиятини амалга ошириб, савдо ва хизмат қўрсатиш қондаларини бузиб келганлиги фош этилди.

Бундан ташқари, қорхона раҳбари З.Холмаҳмадов ва ОАТБ "Агробанк" Бойсун филиали мутахассиси Х.Эшматов ўзаро жиноий тил бириктириб, жамиятнинг ҳисоб-рақамига устав жамғармасини шакллантириш учун пул маблағлари келиб тушмаган бўлса-да, расмий ҳўжатларга бида туриб сохта маълумот ва ёзувлар кiritиб, туман ҳокимлигига устав жамғармасининг шакллантирилганлиги тўғрисида сохта маълумот берганлиги аниқланган. Мазкур ҳолат юзасидан Бойсун туман бўлими томонидан жамият раҳбари З.Холмаҳмадовга нисбатан ЖКнинг 189-моддаси 3-қисми, 228-моддаси 3-қисми ва ОАТБ "Агробанк" Бойсун филиали мутахассиси Х.Эшматовга нисбатан ЖКнинг 209-моддаси 1-қисми билан жиноят иши қўзғатилиб, жазо муқаррарлиги таъминланди.

Вазирлар Маҳкамасининг қатор қарорлари ва Республика Бош прокуратурининг буйруқлари ҳамда Департамент бошлигининг топшириқ ва кўрсатмалари асосида валюта қимматликлари билан боғлиқ ҳуқуқбузарлик ҳолатларини аниқлаш, олдини олиш ва бартараф этиш борасидаги тadbирлар ўтказилиб келинмоқда. Шунингдек, юридик ва жисмоний шахслар томонидан олиб келинган импорт товарларнинг бозорларда сотилиши ҳамда уларни сотишдан тушган маблағларни валютага "қора бозор"да алмаштириб, ноқонуний йўллар билан валютани четта олиб чиқиш кетиш ҳолатларига чек қўйиш, валюта "қора бозори"ни тутатишга қаратилган тезкор тadbирлар қўйирилди. Уйларда йирик миқдорда валюта алмаштириш билан шуғулланувчи шахсларни фош этиш, ноқонуний пул айланмаси манбаларини аниқлашга қаратилган тadbирлар натижасида 29 та ҳуқуқбузарлик ҳолатлари аниқланиб, 16 та ҳолатда жиноят ва 13 ҳолатда маъмурий ҳуқуқбузарликка доир ишлар қўзғатилди.

Ҳуқуқбузарлардан 20000 АҚШ доллари, 27270 Россия рубли ва 33 млн. 266,4 минг Ўзбекистон сўми ашёвий далил сифатида олинди. Жумладан, бошқарма ходимлари томонидан 2010 йил 16 апрель кунини Шўрчи туман "Марказий деҳқон бозори" ҳудудига ўтказилган тезкор тadbирда фуқаролар Ш.Азимқулов ва бошқалар олдиндан ўзаро жиноий тил

бириктириб, фуқаро Ж.Мирзаевга қонунга хилоф равишда 3000 АҚШ долларини сотишга келишиб, 6960,0 минг сўми санаб олаётган вақтида ушланган ва уларнинг ёнидан сотиш мақсадида сақлаб келинган 1750 АҚШ доллари, 14900 Россия рубли, 7358,3 минг сўм пул қимматликлари ашёвий далил сифатида олиб қўйилган.

Бундан ташқари, Жарқўрғон туман бўлими ходимлари томонидан 2010 йил 17 март кунини олинган тезкор маълумотларга асосан Жарқўрғон тумани "Деҳқон" бозори ҳудудига ўтказилган тезкор тadbирда мунтазам равишда ноқонуний валюта қимматликлари сотиш олиш билан шуғулланадиган фуқаро Мухаммадиев Саидмалик аризачи Қаюмов Бекназарга 2500 АҚШ долларини 5683 минг сўмга қонунга хилоф равишда сотиб олишга келишиб, унга бу пулни санаб бераётган вақтда ушланган. Мазкур ҳолатлар юзасидан Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг тегишли моддаси билан жиноят иши қўзғатилиб, жазо муқаррарлиги таъминланган.

Бошқарма томонидан 33 та ҳолатда ўзганинг мулкани талон-торож қилганлик ҳолатлари бўйича жиноят ишлари қўзғатилди. Аниқланган ҳолатлар бўйича жами талон-торож қилинган 620 млн. 800,3 минг сўмлик давлат бюджетига ва жамоат манфаатларига етказилган зарарларнинг 455 млн. 894,4 минг сўми суриштирув даврида жавобгар шахслардан ундирилди ва қолган суммаларнинг ҳам ундириш чоралари қўрилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 16 мартдаги "Алкогол маҳсулотлари билан чакана савдо қилишни янада тартибга солиш чора-тadbирлари тўғрисида"ги ва Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил 15 январдаги "Спирт ва алкогольли маҳсулотлар ишлаб чиқариш ва сотиш устидан давлат назоратини қучайтиришга доир қўшимча чора-тadbирлар тўғрисида"ги Қарорлари ижросини таъминлаш мақсадида тегишли чора-тadbирлар белгиланиб, спиртли ва алкогольли маҳсулотлар савдоси билан шуғулланувчи жисмоний ва юридик шахслар назоратга олинган ҳолда тезкор қидирув ишлари олиб бoрилмоқда.

Бошқарма томонидан 10 та ҳуқуқбузарлик аниқланиб, натижа бўйича 9 та жиноят ва 1 та маъмурий иш қўзғатилди. Ҳуқуқбузарлардан 1147,5 литр ҳажмаги жами 16345,6 минг сўмлик спиртли ичимликлар, шу жумладан, 401 литр жами 10418,7 минг сўмлик этил спирти далилий ашё сифатида олиб қўйилди. Хусусан, Шўрчи тумани бўлими ходимлари билан ҳамкорликда 2010 йил 16 март кунини Шўрчи тумани ҳудудига ўтказилган тadbирда фуқаро Нормуротов Рўзбой бошқарувидаги "КамАЗ" русумли автомашина тўхталиб, юкхонаси қўздан кечирилганда 9 та по-

Б.ХОЛМУХАМЕДОВ,
СВОЖДЛҚК Департаментининг
Сурхондарё вилоят
бошқармаси бошлиғи

лиэтилен қопларга жойлаштирилган, Қозогистон Республикасида ишлаб чиқарилган 1,5 литр ҳажмаги елим идишларга қалоқланган жами 8400 минг сўмлик этил спирти, 1,5 литр ҳажмаги 1872 дона елим идишларга қалоқланган "Қибрай" ёрлиқли 2948,4 минг сўмлик пиво ичимлиги борлиги аниқланиб, ашёвий далил сифатида олинган.

Шунингдек, фуқаро Р.Нормуротов ўзининг бошқарувидаги "КамАЗ-53212" русумли автомашина юкхонасига Тошкент шаҳар Қибрай туманидан тегишли ҳўжатлари мавжуд бўлган "Қибрай" пиво ичимлигини жойлаштириб, унинг тағига 336 литр этил спиртини яшириб, Тошкент шаҳридан Шўрчи туманига ноқонуний равишда олиб келганлиги сабабиди 1981 йилда ишлаб чиқарилган "КамАЗ" русумли 19 Р 9408 давлат белгилли юк автомашинаси ва ҳўжатлари ашёвий далил сифатида олиб қўйилган. Мазкур ҳолат юзасидан Шўрчи туман бўлими томонидан Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг тегишли моддаси билан жиноят иши қўзғатилган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2005 йил 5 октябрдаги 2340-сонли Фармойиши, Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 6 майдаги 154-сонли, 2003 йил 28 июлдаги 330-сонли, 2004 йил 12 августдаги 387-сонли ва 2004 йил 2 сентябрдаги 413-сонли қарорлари ижросини таъминлаш борасида 2010 йилнинг 1-ярим йиллигида божхона қондаларини четлаб, айланма йўллар билан кириб келаётган маҳсулотлардан ички бозорни ҳимоялаш мақсадида ўтказилган тadbирлар натижасида 10 та ҳуқуқбузарлик ҳолатлари аниқланиб, шундан 9 та жиноят иши ва 1 та маъмурий иш қўзғатилди. Қонуңбузарлардан жами 67 млн. 777 минг сўмлик товар моддий бойликлари ашёвий далил сифатида олиб қўйилди.

Хулоса ўрнида шунини айтмоқчиманки, департаментнинг вилоят бошқармаси, шаҳар ва туман бўлимлари ходимлари зиммаларига юклатилган вазифаларни сидқидилдан ва ҳалол адо этиш йўлида куч-ғайрат сарфламоқдалар. Солиқ ва бошқа мажбурий тўловлардан бўйин товлашнинг янги канал ва механизмларини фойда эттиш бўйича ишларнинг тўғри йўлга қўйилганлиги, бюджетга етказилган зарарни ундиришга қаратилган тезкор тadbирларнинг ўз вақтида, самарали бажарилганлиги натижасида бошқармаиз токкидан амалга оширилган иккидан кенг қўламли тadbир Департамент томонидан жобий иш тажрибаси сифатида оммалаштирилганлигидан жуда мамнунимиз.

Газаклаган адоват

"Ким ҳезалаклигини сенга кўрсатиб қўяман!" У гипскартонни кесадиган "резак" билан курулганиб олди. Ўзича сўқиниб, қишлоқ кўчаларида рўпара келган одамдан "Алишерхонни кўрмадигизми?", дея сўрайверди. Уйига борди, йўқ экан. Дўконни яқинида унга кўзи тушди. Ортидан югуриб бориб, бир-икки мушт урди. Резак билан ташланганида Алишерхон чангаллаб олишга улгурди. Қўли тилиниб, оғриққа чидаёлмайд қўйиб юборган, Обидхон резакда бўйинини тилиб юборди. Кимлардир уларни ажратишга, Обидхонни тинчлантиришга уринди. Алишерхоннинг онаси ҳовлиқиб келиб, ўртага тушди. Обидхон аёлини силтаб ташлаб, тагин қайнисига ташланди. Резакни бикингга тикиб олди. Югуриб келаётган ИИБ ходимида кўзи тушган, қочди. Тун қоронғусига сингиб, кўздан йўқолди.

ИИБ ходими йўловчи "Дамас" машинасини тўхтапти. Алишерхонни қишлоқ врачлик пунктига жўнатди. Йигилганлардан тўполонга нима бўлганини сўрашди. Обидхонни қидириб тополмаган, врачлик пунктига етиб борди. Алишерхоннинг аҳволи оғирлашаётганини кўриб, Поп туман марказий касалхонасига жўнатди. Одамлар ажратиб, ўз вақтида касалхонага етказганликлари туфайли бўйни ва би-

қинидан оғир жароҳат олган Алишерхон тирик қолди.

Ушбу ҳолат бўйича жиноят иши қўзғатилиб, Обидхон Зокиров қидирила бошланди. У қишлоқдаги қариндошлариникида ҳам, Тошкент вилояти Ангрен шаҳридаги ижарада турган уйда ҳам йўқ эди.

Обидхон ўша тундаёқ қирақаш машинада Тошкентга жўнади. Қайфи тарқагач, йўл-йўлакай қилиб қўйган иши миясини пармалади. "Улган, улгани аниқ, Улиши керак. Одамлар ичида қариндошини, поччасини ер билан битта қилиб юрган ахлақ гўрга кириши керак. Уни пул қутуртирди. Пул деса қариндош-уруғи, опаси тутул йимонини ҳам сотади. Эшакдек ишлатиб, ҳаққини бермасдан, саккиз юз элик минг сўмини поччасининг бўйинига олиб қўйди-я, ярамас. Ҳисоб-китобларини чалкаштириб, фойдани зинга йўлди. Курумсоқлик қилиб иш ҳаққини тўламади. Ифлос, онамининг юз-хотирини қилиб, поччамга одамгарчилик қилдим, саккиз юз элик минг сўм қарзидан воз кечдим, деб гап чиқаргани-чи. Аслида ўша дўкон ҳам ўзиники эмас. Ижарага олган. Бировнинг дўконини ўзимники дея, керилиб юрибди!"

Алишерхон Тошкентдаги уйни бўшатиб қўй, дея жонини халқумига келтирди. Ҳолбу-

ки, бу квартира уники эмас, қайнота сотиб олиб қизига, яъни Обидхоннинг хотинига берган эди. Обидхон квартиранинг ремонтига қанча меҳнат, қанча пул сарфлади! Алишерхон аввалига опасига уйни бўшатиб қўйинлар деб юрди. Кейин унга, яъни поччасига Тошкентдаги уйни сотаман, бўшат, деб кун бермади. Орада гап чувалашиб, Обидхоннинг хотини Моҳира Чодак қишлоғига, отасининг ҳовлисига кетиб қолди. Унинг ўзи эса Россияга жўнади. Тўрт ой ишлаб, қайтиб келди. Ангрен шаҳридаги ишига қайта жойлашди. 2010 йилнинг февраль ойида отпускага чиқиб, тутилиб ўстган Чодак қишлоғига келганида ҳар хил гап-сўзлар, гийбатлар қўлгоғига чалиниб, ҳаққини чиқараверди. Эмишки, қайиниси Алишер унга уй олиб берганмиш. Ишга жойлашганмиш. У эса магазининг савдо пулини ичиб совуриб юборганмиш, банкрот қилиб қўйиб деганмиш. Ҳезалак поччасини ишдан ҳайдамаганида Алишернинг ўзи ҳам синиши мукддари экан.

— Бекорларни айтибди, — деди Обидхон бирга ичиб ўтирган улфатларига. — Дўкон уники эмас. Дўконнинг эгаси бошқа. Алишер пасткаш, дўконни ижарага олиб, кун кўради!

Қишлоқда гап бир зумда тар-

Музаффар МҲМИНОВ,
Поп туман прокуратураси терговчиси
Исроил ИБРОҲИМОВ,
"Huquq"

қайди. Обидхоннинг гаплари Алишерхоннинг ҳаққини чиқарди. — Почча, манга фойда ўрнига зарар келтирди, бўпти қариндошимиз деб кўзимни юмдим, — деди уни катта кўчада учратганида. — Яхшилигим эвазига нега "магазин ўзиники эмас, бировники" деб гап чиқарди?

— Эшакдек ишлатиб, бир тийин бермай, ҳайдадингиз-а? Тошкентдаги уйини пулламоқчи-сиз. Ремонтига меиям меҳнатим сингган. Шуям инсофданим? Магазинга келсак, ўзингиз айтгансиз-у, ижара ҳақиға ярашам савдо қилмасиз деб!

— Магазинни ман сизга ижарага берганман, ўша ижара ҳақи тўғрисида гапирганман. Ўзимники магазин. Игвогарликни йиғиштиринг, почча!

— Менга ақл ўргатма! — Обидхон сансирашга ўтди. — Гадодан баттар экансан. Бир тийинини устиде етти думалайсан. Менга ўшаганларни лақиллатиб, шилиб, бойвачча бўлиб юрибсан-да, гадоивачча!

— Э, сен дўконга кирган ҳар битта итлоғини билан ароқ ичиб, пиянисталик қилмаганинга, зарарга ботмасинг, ҳезалак! — дея

Алишерхон сўқинганча кетиб қолди. Обидхон хотинига уканг-ни ўлдираман, деди-ю, ҳарқалай газабини ичига ютди.

Орадан бир ҳафтача ўтиб, 24 февраль куни Олтинкон қишлоғидаги чойхонада Сайфулло ва яна икки-уч нафар йигитлар билан ароқ ичиб ўтирди. Кечки пайт маршрутли таксида Чодакка қараб йўл олди. Машинадаги ҳам-қишлоқлари қайноғанигиз сизни ҳезалакка чиқариб қўйди, дея чўтга керосин сепишмаганда...

Обидхон бўлиб ўтган воқеаларни ўйлаб, тунда Наманганга етиб бориб, Тошкентга қатнай-диган қирақаш машинага чиқиб ўтирди. Қозғистон давлати билан чегарага йўл солди. Сўқмоқ йўллардан чегарадан ўтиб, қўшни мамлакатда яширинди.

У уйига телефон қилиб гаплашганида Алишерхоннинг тирик қолганини айтишди. Қидирувлари, бошқа мамлакатда ҳам қўлга олиниши мукддарилигига Обидхоннинг ақли етар эди. Ҳар лаҳза ҳавотир, кўрқувда жон сақлаб юриш жонига тегди. Ниҳоят, ўз оғим билан бориб, айбимга иқдор бўлсам, суд енгиллик беради-ку, дея қайтишга жазм этди.

Моил-мулк, пул ва уй можароси қариндошлар ўртасига адоват уруғини сеппи. Ақл-идрок, муросан-малора билан ўртадаги адоватни йўқотиш кўтариб юбориш ўрнига тирноқ остидан кир қидиришлари, бир-бирларини ҳақорат қилишлари оқибатида Алишерхон Олимхоннинг жонига қасд қилишди оғир жиноятни содир этган Обидхон Зокиров қилимишга яраша жазоланди.

Ўтиб қолганча отиб қол

XXI аср шиддатли келди. Шартлари ҳам шиддатли: тиниқ фикр, аниқ мақсад, аниқ ва-зифа, аниқ иш ва аниқ натижа. Кимки шу шартларни маромига етказиб адо эта олса, марра ўшаники. Атрофга қаранг, кечагина одми Юрған Абдулоқиб бугун каттагина фермер ёки ишини олдийгина касаначиликдан бошлаган Ҳалима опа бугун қудратли тadbир-кор. Эғнида чиройли кийим, тагида ўзимизда ишлаб чиқарилган сўнгги русумдаги автомашина. Бундай даражага улар ўз-ўзидан эришмади, албатта. Бу мамлакатимизда олиб борилаётган оқилона сиёсат ва тadbиркорликни ривожлантиришга яратилаётган кенг имкониятлар самарасидир. Бугунги кунда ҳар бир соҳада олиб борилаётган туб ислохотлардан қўзланган асосий мақсад мамлакат ривож ва халқ фаровонлигини мустақамлаш. Ҳозирда ҳар бир Ўзбекистон фуқароси ўзининг сай-ҳара-катлари билан исталган даражага эришиши мумкин. Бунга ҳеч қандай тўсиқлар йўқ. Фақат ақлни ишлатиб, ишни тўғри ташкил қила олиш ва асосийси виждонга хиёнат қилмаслик керак. Бироқ бу кимлар учундир ҳавойи гапдек туюлади. Уларга виждон, иймон, қонун, тартиб-қоидалар сўз очсанг, энасанини қотириб, "вазхонлигининг бошқа жойда қил" қабилда юзини бўймайтиради.

Бисенбай ҳам шундайлар тоифасидан. У асли бухоролик бўлиб, 2000 йил 25 октябрда Навоий гарнизони 10-сонли ҳарбий савдо ташкилотига бошлиқ этиб тайинланди. Катта масъулиятни зиммасига олаётган Бисенбай ўз ишига сийдиқлидан киришди. Аммо вақт ўтиб, Бисенбай ўзгарди, яъни "мансабинг борида орт-тириб қўй" ақидасини шиор қилиб, ётиб қол-гунча отиб қолишини афзал билади. Жамият ва давлат манфаатларига зарар келтиришини олдий-гина ҳаракат деб баҳолади. Унинг ҳатто ҳарбий савдо ташкилоти телефонида Қозғистон, Украина ва бошқа давлатларга хизмат доирасидан ташқарида кўнғиркоқ қилиб келганлиги ҳам маълум бўлди. Бундай шахсий суҳбатлар қўшиб ҳисоблаганда (2007 йилдан 2010 йилга қадар) 11 соат 135 дақиқадан ташкил қилган. Бисенбай ўз манфаати учун ишлатилган дақиқалар учун пулни чўнтагидан тўламайди. У тўловини ҳарбий савдо ташкилоти ҳисоб рақамидан қийналмай ўтказаверган. Утдан давр мобайнида у шахсий эҳтиёжлари учун 4 млн. 454 минг сўм тўловларни амалга оширган.

Бобур РАЖАБОВ,
Навоий ҳарбий прокуратураси терговчиси

Эҳтимол, "Телефонда гаплашганини "муам-мо" қилиб кўтариш шарт эмас эди", деган фикр ҳақлингиздан ўттирди. Лекин шуни унутмас-лик керакки, "Тома-тома қўл бўлар", деган мақол бор доно халқимизда. Энди ўзингиз ҳисоблаб кўринг! Бисенбайга ўшаган ун-та одам ҳар бири давлат бюджетига 4 млн. 454 минг сўмдан зарар келтирса, умумий сумма қанчага айланади? Агар 100 таси шундай қилса-чи?! Хуллас, қовоқ ари чақса ҳам, чуч-вак ари чақса ҳам азобланасиз. Заҳари деярли фарқ қилмайди.

Бисенбай энди очикдан-очик чўнтагини қап-пайтириш пайига тушиб қолди. 2007 йилнинг июлида ҳарбий савдо ташкилотига офис сифа-тида сотиб олинган хонадонни 2009 йил январь ойидан 2010 йил апрелига қадар таниши Р.Бедобавга ижарага беради. Бу давр мобай-нида жами 2 млн. 443 минг 481 сўмлик ижара пулларини ташкилотга кириш қилмай, ўз ман-фаати йўлида ишлатиб юборди.

Навоий вилоят уй-ғой коммунал бош-қармасининг маълумотларига кўра, 10-сон-ли ҳарбий савдо ташкилоти ҳисоб рақами-дан юқорида қайд этилган уйга 2007 йил-дан жорий йилнинг февраль ойига қадар коммунал хизматлар учун 1 млн. 282 минг 330 сўмлик пул маблағлари кўчирилиб, таш-килотга жами 8 млн. 179 минг 811 сўмлик зарар етказилган. Бисенбай ўз ҳаракатлари билан Ўзбекистон Республикаси Солиқ ко-декси ва қатор қонун талабларини бузиб, 2005-2010 йил март ойига қадар жами 13 млн. 888 минг 100 сўмлик солиқ ва бошқа маж-бурий тўловларни бюджетга ҳам ҳисоблаб, солиқ солинадиган нон ишлаб чиқарадиган сехини қасаддан яшириб, давлат томонидан белгиланган солиқ ва бошқа мажбурий тўловларни амалга оширган.

Албатта, Бисенбай бу жиноятлари учун жа-зосини олди. Қонунга итоат қилмаган ва ҳа-лолликка юзини тескари қилганларнинг қисмати шундай. Хулоса чиқаришни ҳукмингизга қол-дираймиз. Чунки хулоса аниқ, Жиноят жазо-сиз қолмайди. Шугина ҳақиқатни барча бир-дай англаб етмоғи лозим.

Кўза синган кун

Шухрат РАЖАБОВ,
Жиноят ишлари бўйича Муборак туман суди раиси
Норбўта ҒОЗИЕВ,
журналист

Гулбаҳор Аллаберганова олий ўқув юртларида ўқимаган бўлса-да, Муборак туманидаги 28-ихтисослашган умумтаълим мактабининг кутубхонасида туппа-тузук ишлаб юрган эди. Хизмат ва зифасини шижод-нан бажариб, қингир пул билан сохта диплом соҳибига айланишни ўйла-маганида у бугун сунинг қора курсисда ер чиғиб ўтирмаган бўларди. Шу ўринда биз урта-маъсуе ўқув юртларига ёки институтларга кириб, иш ўринларини мустақамловчи ҳужжатга эга бўлаётган минглаб юрт-дошларимизни назарда тутаямиз. Демокримизки. Г.Аллаберганова ҳам ана шундай имкониятлардан фойдаланса бўларди. Лекин у онгли равишда охири яхшилик билан тутамайдиган осон йўлни танлади...

Мактабда Г.Аллаберганова ҳақида гап тарқиди. Эмишки, унинг олий маълумотли ўзбек тили ва адабиёти фани ўқитувчиси мактабининг берувчи дипломини сохта экан. Бу иш билан ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар шугулланаётганмиш. Шу ўринда халқимизнинг "Шамол бўлмаса, дарах-нинг учи қимирламайди", деган мақоли ётга тушди. Қолаверса, эл бе-жизга гапирмади. Афсуски, миш-мишларнинг ҳаммаси рост экан. Г.Аллаберганова номаълум шахслар билан жиноий тил бириктириб, бир ту-рушга бирилашиб, ўзи ишлатган мактабда ўқитувчилик қилиш мақсадида диплом картчасига сохта ёзув ва имзолар кириштиб, ўзлари тайёрлаган қалбакчи муҳрлар фойдаланиб, Қарши Давлат университетининг ўзбек тили ва адабиёти факультетини битирганини тўғрисидаги В№ 387624 рақамли сохта бакалавр дипломи ва рейтинг баалари ҳақидаги йловани тайёрлаб, мактаб маъмуриятига тақдим этган.

"Қалонини топсанг, қор ҳам ёнади", деган мақолни ўзларига шиор қилиб олган бу "удабурон"лар юқорида қайд этганимиздек, ўз манфаат-лари йўлида қонунга зид ҳаракатлар содир этишди. Г.Аллаберганова жи-ноий ҳаракатларини давом эттириб, ноқонунини пул билан олинган сохта дипломдан 2006 йил 2 сентябрдан 2009 йил сентябрь ойига қадар фойда-ланиб, биз юқорида қайд этган мактабда ўзбек тили ва адабиёти фанидан ўқувчиларга дарс берган ва иш ҳақи олиб келган.

Орадан бир неча йиллар ўтди. қанча суварлар оқиб кетди. Г.Аллаберга-нова ҳам содир этган жиноий хатти-ҳаракатларини бутунлай унут бўлиб кет-ди, деб юрганди. Бир кун келиб, бу сохтакорлик фовш этилишини у хаё-лига ҳам келтирмаган эди. Лекин ҳар бир ишнинг интиҳоси бўлгансизек, бундан бир неча йил бурун қўл урилган жиноий иш ҳам фовш этилди.

Гарчи Г.Аллаберганова ва 28-сонли ихтисослашган умумтаълим мак-табининг ўша пайтдаги директори Маратқул Чўлмиевлар айбларига қис-ман иқдорлик билдирсалар-да, уларнинг жиноий қилмишлари шу иш юзасидан олиб боришган тергов-сурштирув жараёнида гувоҳларнинг кўрсатмалари ва бошқа раб этиб бўлмайдиган ҳужжатлар билан тўлиқ тасдиқини топи ва айбдорлар сунинг ҳукми билан қилмишларига яра-ша жазо олинди.

Ҳа, бу жиноий қилмишга тайинланган жазо Г.Аллаберганова ва М.Чўл-миев сингари оғирнинг тағилан нарини қўрмайдиган, жиноий қилдикорла-римизни ҳеч ким бўлмади. Деб ўйланган қилмаслар учун сабоқ бўлса ажабмас. Ҳар қандай яхши ёки ёмон амалларнинг унга хос ақли борлиғи-ни ҳеч ким, ҳеч қачон ёлдан чиқармаслигини истардик.

Ҳуқуқ ва манфаатлар ҳимояси йўлида

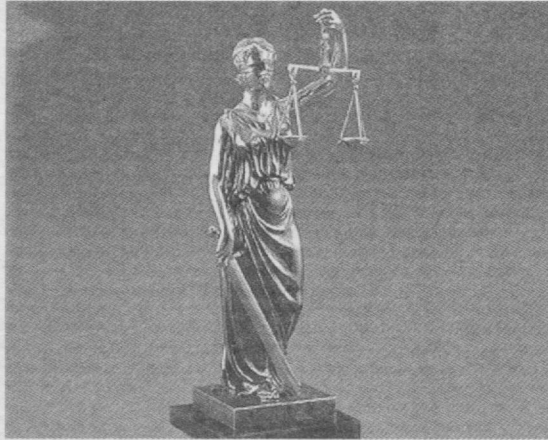
/Давоми. Бошланиши 1-бетда/

Конунийлик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш вазифаси Ўзбекистон Республикаси Конституциясига кўра, суд ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар зиммасига юклатилган бўлиб, улар ичида прокуратура органлари алоҳида ўрин тутали. Шунингдек, Асосий Қонуни-мизда прокуратура органларининг фаолиятига бағишланган махсус боб ҳам мавжуд. Унда мамлакат ҳудудида қонуларнинг аниқ ва бир хилда бажарилиши устидан назоратни Республика Бош прокурори ва унга бўйсунувчи прокурорлар амалга ошириши белгилаб қўйилган. Шу ўринда айтиш жоизки, қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашда суд идоралари чиқарган қарорларнинг қонунийлиги катта аҳамиятга эга. Хусусан, фуқаролик ишларини юриштида суд идоралари ушбу вазифани одил судловни таъминлаш орқали амалга оширадilar. Прокурор эса процеслда фуқароларнинг, қорхона ва ташкилотларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатлари суд йўли билан самарали ҳимоя қилинишини таъминлаш мақсадида иштирок этиди.

Бир сўз билан айтганда, юқорида таъкидлаганимиздек, юртимизда амалга оширилаётган суд-ҳуқуқ изоҳотлари фуқаролик суд ишларини юриштиш ҳаёсини ҳам қамраб олган. Охирги пайтларда бу борада диққатга сазовор бир қатор янгилликлар жорий қилинди. Жумладан, фуқаролик ишларини кўришга ихтисослашган алоҳида судлар, суд қарорларининг қонунийлигини тўлиқ қайта текшириб чиқадиган апелляция инстанцияси ташкил этилди. Шу билан бирга суд қарорларининг қонунийлигини текширадиган кассация ва назорат босқичлари ҳам сақланиб қолинди.

Шу маънода судларда фуқаролик ишлари кўрилишида прокурор ваколатини таъминлаш бўлими, вилоятлар ва уларга тенглаштирилган прокуратура органлари томонидан жорий йилнинг олти ойида Бош прокурорнинг 2004 йил 11 майдаги 22-сонли буйруғи ва ҳайъат қарорлари талабларидан келиб чиқиб, судларда фуқаролик ишлари кўрилишида прокурор иштирокини таъминлаш, суд қарорларининг қонунийлигини апелляция муддатларида ўрганиб бориш, ноқонуний суд қарорларига протест келтириш самарадорлигини ошириш борасида муайян ишлар амалга оширилди. Шунингдек, судларда фуқаролик ишлари кўрилишида прокурор иштирокини таъминлаш фаолиятига ҳам эътибор бериб келинмоқда.

Ўзбекистон Республикаси номидан чиқариладиган суднинг

ҳал қилув қарорлари қонун билан тенг юридик кучга эгадир. Шундай бўлса-да, ижроси таъминланмаётган, узок вақт давомида ижро этилмаётган ёки асосиз чиқарилган суд қарорлари ҳам йўқ эмас. Бундай ҳолат эса суд-ҳуқуқ тизими ҳамда одил судловга зиён етказди, бузилган ҳуқуқларнинг тикланишига шубҳа туғдирадиган.

Таҳлиллардан кўринадики, судларда ўтган йилнинг олти ойида 147 мингдан ошдиқ иш қўрилган бўлса, бу кўрсаткич жорий йилнинг ўтган даврида 123 мингдан ортиқни ташкил қилган. Биринчи инстанция судларидан қўрилган ишларнинг 70 мингдан ошигида ёки 56,6 фоизда, шунингдек, прокурор иштироки шарт бўлган барча суд инстанцияларида прокурор иштироки тўлиқ таъминланган. Апелляция инстанциясида 463 (475) фуқаролик ишлари бекор қилинган ёки ўзгартирилган. Кассация инстанциясида 577 (609) тасига, назорат тартибидан эса 257 (236) тасига прокурорлар томонидан протестлар келтирилган.

Шу билан бирга афсуски, айрим прокурорлар томонидан судларнинг ноқонуний қарорларига келтирилаётган протестларнинг сифатида етарли даражада эътибор берилмаганлиги сабабли асосланмаётган протестлар судлар томонидан рад этилган. Қуйи прокуратура органларида суд қарорлари қонунийлиги апелляция, кассация ва назорат инстанцияларида ўз вақтида етарли даражада ўрганилмаганлиги сабабли 150 дан ортиқ фуқаролик ишлари бўйича қабул қилинган суд қарорлари Ўзбекистон Республикаси Олий судида бекор қилинган ёки ўзгартирилган.

Бош прокуратура томонидан 26 та фуқаролик иш бўйича суд қарорларига назорат тартибидан протест киритилиб, шундан 22 таси қўрилиб, судлов ҳайъатида қаноатлантирилган. Шунингдек, ҳисобот даврида қуйи прокуратура органларидан суд қарорларига назорат тартибидан протест киритиш юзасидан 31 та тақдирнома келиб тушган бўлиб, улардан 21 таси қувватланган.

Жумладан, даввогар Беняминов судга даъво аризаси би-

лан мурожаат қилиб, унда жаловобгарлар Л.Водолажская, О.Раджапов ва С.Саломовга нисбатан бирининг ўзига тегишли қисмидан жавобгарларни чиқариш ва эшик билан ёпишни сўраган. Фуқаролик ишлари бўйича Самарқанд вилоят судининг 2008 йил 10 ноябрдаги ҳал қилув қарори билан унинг даъво талаблари рад қилинган. С.Саломов ва бошқаларнинг қарши даъвоси - олди-сотди ва ҳада шартномаларини бекор қилиш ҳақидаги даъво талаби эса қаноатлантирилган.

2009 йилнинг 26 май кунги фуқаролик ишлари бўйича Самарқанд вилоят суди апелляция инстанциясининг ажримини билан ҳал қилув қарори бекор қилиниб, А.Беняминовнинг даъво талаби қаноатлантирилган. Гарчи, фуқаролик иш бўйича Л.Водолажская ўзганинг мулкини фарибгарлик йўли билан ўзлаштирилганлиги учун жиноят ишлари бўйича Нуробод туман суди томонидан ЖКнинг 168-моддаси 3-қисми "а" банди ва 228-моддаси 2-қисми "б" ва 3-қисмлари билан айбли деб топилиб, амнистия акти билан жавобгарликдан озод этилган бўлса-да, суд томонидан қонун талабларига эътибор қаратилмаган. Охир-оқибат 2010 йилнинг 31 майда фуқаролик ишлари бўйича Самарқанд вилоят суди томонидан даввогар А.Беняминовнинг жавобгарлар С.Саломов, Л.Водолажская ва бошқаларга нисбатан низоли жойдан кўчириш ҳақидаги фуқаролик иш бўйича Бош прокуратура томонидан назорат тартибидан протест киритилди ва протест Олий суд томонидан қаноатлантирилди.

Шунингдек, прокурорлар томонидан судларга ўтган даврда етказилган моддий зарарларни ундириш ва бошқа масалалар юзасидан 13394 та 16270901 сўмлик, жумладан, регрес тартибидан 702 та 426922 сўмлик даъво аризалари киритилди. Суд қарорлари асосида ҳисобот даврида 10842586 сўмлик зарар ундирилди.

Шу билан бирга, фуқароларнинг ариза ва шикоятларини кўриб чиқиш ва ҳал қилиш борасидаги ишлар ҳам "Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида"

ти Қонуни ҳамда Бош прокурорнинг "Фуқаролар ва юридик шахсларнинг мурожаатлари кўриб чиқилишида қонунийликни таъминлаш тўғрисида"ги буйруғи талаблари асосида ташкил қилинмоқда. "Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида"ги Қонуннинг 22-моддасига кўра, фуқароларнинг мурожаатларини кўриб чиқаётган давлат органлари фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатлари, шунингдек, жамият ва давлат манфаатлари бузилишини юзгага келтирувчи сабабларни ўз вақтида аниқлаш ва бартараф этиш мақсадида ариза, таклиф ва шикоятларни белгиланган тартибда умумлаштирадilar ҳамда таҳлил этиб борадилар.

Шу маънода, бўлимдаги бу борадаги асосий эътибор фуқароларнинг мурожаатлари қонунда белгиланган муддатларда ҳал этилишига қаратилган.

Ўтган олти ойлик муддатда бўлимга фуқаролардан жами 1845 та ариза ва шикоятлар келиб тушган бўлиб, бу рақам ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 60 тага кўпдир. Мурожаатларнинг 498 таси бўлимда ҳал қилинди, 6 таси текшириш натижасига кўра қаноатлантирилди. Фуқароларнинг аризалари асосида жами 632 та фуқаролик иш назорат тартибидан ўрганилиб, суд қарорларининг қонунийлигига баҳо берилди.

Шунингдек, бўлим томонидан фуқароларнинг аризалари ўрганилганда, айрим фуқаролик ишларининг суд қарорлари қонунга мувофиқлаштирилмаганлиги аниқланди. Жумладан, даввогар С.Худойназаров жавобгарлар О.Акилов, И.Баратов ва Б.Ахмедовларга нисбатан уй-жойдан кўчириш ҳақидаги даъво аризаси билан, М.Усмонова жавобгарлар О.Акилов, С.Худойназаров, И.Баратов ва хусусий нотариус М.Эминовларга нисбатан уй-жой олди-сотди шартномасини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги қарши даъво аризаси билан мурожаат қилганлар.

Фуқаролик ишлари бўйича Гулистон туманлардо судининг 2009 йил 17 июндаги ҳал қилув қарори билан даввогар С.Худойназаровнинг даъво аризаси қаноатлантирилиб, М.Усмонова оила аъзолари билан низоли, Гулистон шаҳар, "Дўстлик" кўргони, Чўлпон кўчаси, 100-уйдан бошқа турар-жой бермасдан мажбурий тартибда кўчирилган ва М.Усмонованинг қарши даъвоси рад этилган.

Фуқаролик ишлари бўйича Сирдарё вилоят суди апелляция инстанциясининг 2009 йил 4 августдаги ажрими билан суднинг ҳал қилув қарори ўзгаришсиз қолдирилган.

Биринчи инстанция суди ФПКнинг 122-123-моддалари, Уй-жой кодекси ва Ўзбекистон Республикаси Олий Суди Пленумининг 2006 йил 22 декабрдаги "Суд амалиётида битимларни тартибга солувчи қонунчилик нормаларини татбиқ қилишда вуқудга келадиган айрим маса-

Ботир НОРОВ,
Бош прокуратура бўлим бошлиғи

лалар тўғрисида"ги 17-сонли қарори талабларига риоя қилмасдан, бир томонлама ва юзаки қарор қабул қилган.

Аниқланишича, жавобгар К.Қамбаров ва М.Усмонова бир оила бўлиб, Гулистон шаҳар, "Дўстлик" кўргони, Чўлпон кўчаси, 100-уй уларнинг умумий мулки ҳисобланган ва М.Усмонованинг номига расмийлаштирилган. 2002 йилда оила бошлиғи К.Қамбаров И.Баратовдан 2.200 АҚШ доллари миқдоридан фонзи билан қайтариш мақсадида қарз олган ва аввал куёвнинг "ТИКО" русумли автоматинасини оғзаки равишда гаровга қўйган. Оралдан бир неча кун ўтганидан сўнг, куёвнинг ота-онаси норози бўлганлиги сабабли автоматининг ўрнига ўзлари яшаб турган уйни гаров сифатида, қарз қайтарилганидан сўнг уй қайтариб берилиши ҳақида ўзаро оғзаки келишиб, И.Баратовнинг қариндоши О.Акиловга нотариус орқали олди-сотди шартномаси билан расмийлаштирилган.

М.Усмонова турмуш ўртоғи К.Қамбаров билан низолашिलाётган мазкур уйда 4 нафар фарзанди, келини ва набиралари билан яшаб келиб, бошқа уй-жойлари бўлмаганлиги боис, уй-жойни сотиш ниятлари бўлмаган, аммо суд томонидан бу ҳолатга эътибор қаратилмаган.

Судларнинг мазкур фуқаролик иш юзасидан қабул қилган процессуал ҳужжатлари тарафлардан келган тақдирнома ва шикоят асосида ўрганилди, судларнинг моддий ва процессуал қонун нормаларига хилоф бўлган суд процессуал ҳужжатларига нисбатан Олий суд судлов ҳайъатига назорат тартибидан протест келтирилди. Протест Олий суд томонидан қаноатлантирилди.

Таҳлилларга кўра, ишга тақдир, уй-жой низолари, ер масалалари бўйича қабул қилинган суд қарорларидан норози бўлиб ёзилган ариза ва шикоятлар бир мунча ортган бўлиб, ҳодимларимиз томонидан 94 нафар фуқаро қабул қилиниб, тушунтириш берилган ва уларнинг мурожаатлари текширилган.

Ўтган давр мобайнида фуқаролик ишлари бўйича ўтказилган текширишлар натижасида 12 та жиноят иш қўзғатилди.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, фуқароларимиз битим тузишда, аинқас улар кўчмас мулк билан боғлиқ бўлганда, қонун талабларига қатъиян риоя этиш лозимлигига алоҳида эътибор беришлари керак. Шунингдек, ҳодимларимиз томонидан иш фаолияти бўйича талабчанликни янада кучайтириш, фуқароларнинг бузилган ҳақ-ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш ҳамда ноқонуний суд қарорларини қонунга мувофиқлаштириш йўли билан юртимизда қонун устуворлиги таъминланиши лозим.

Қаҳратон совуқдан 175 киши ҳалок бўлди

Ўлкамизда жазирама ёз чилласи забтига олган аини шу дамларда Жанубий Америка давлатларида ҳақиқий қаҳратон қиш ҳукм сурмоқда. Ушбу йилнинг қиши Жанубий Америка учун чиндан-да жуда совуқ келди. Маълумотларда қараганда, бу ҳолат кейинги ўн йилликдан кузатилмаган экан.

DPA агентлиги хабарларига қараганда, қитъанинг бир қатор мамлакатларига кириб келган қаҳратон совуқ таъсирида камидан 175 киши ҳаётдан кўз юмган. Айниқса, Перунинг жанубида аҳвол оғир бўлиб, баланд тоғли Анд ҳудудларида ҳарорат минус 23 даражагача тушиб кетган. Бу мамлакатда ўтган бир ҳафтанинг ўзида совуқ уриши ва шамоллаш касалликлари оқибатида 112 киши оламдан ўтган.

Аргентинада ҳам аҳвол шундай. Бу давлатда 16 киши совуқдан тош қотган, 11 киши эса исиниш учун носоз печкалардан фойдаланиши натижасида ис та-

зидан заҳарланган. Боливияда 18 киши, Бразилия жанубида 9 киши, Парагвайда 5 киши, Чили ва Уругвайдан икки нафардан киши совуқдан ўлганлиги қайд этилди.

Боливия ва Перуда мактабларни ҳафта охирига қадар ёпиб қўйишга мажбур бўлишди. Йирик шаҳарларда эса бошпанасизлар учун уй-жойлар ҳозирланмоқда. Совуқдан кўпроқ кам таъминланган одамлар азият чекаятти, улар иситилмайдиган уйларда яшади, ҳатто малакали тиббий ёрдамдан ҳам маҳрум, деб хабар беради агентлик.

Қиш чилласи уй ҳайвонлари-

нинг кўплаб қирилиб кетишига ҳам сабабчи бўлди. Парагвай ва Бразилия ҳукуматларининг ҳисоб-китобида кўра, совуқдан ҳаром қотган моллар сони бир неча ўн минг бошни ташкил этади.

Минтақадаги энергетика компаниялари электр ва газга талаб кескин ортиб кетганлигидан зўриқиб ишламоқда. Бунинг натижасида Аргентинанинг бир қатор туманларида ҳозирданок газ тақчиллиги сезилиб қолди.

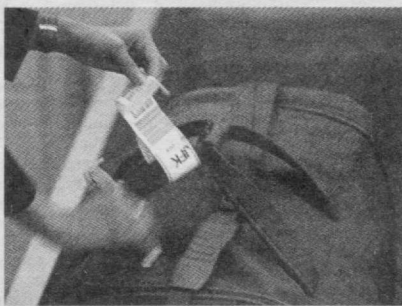
Қўли эгри стюардесса

Стюардессаларни "само маликалари" деб ҳам аташади. Бунни қарангки, само маликалари орасида ҳам қўли эгрилари бўлар экан.

Le Figaro газетаси тарқатган хабарга кўра, Францияда бир неча ой давомида ухлаб ётган йўловчиларни тунаб келган стюардесса қўлга олинган. Газета хабарига қараганда, 16 июль куни ҳибсга олинган стюардесса Р.Люси 47 ёшда бўлиб, полиция уни ушлашга бир неча ой тайёргарлик кўрган.

Текширув шу йилнинг январ ойида Париж-Токио рейсининг беш нафар йўловчиси жами 4000 евро ўғирлатганликлари ҳақида шикоят қилгандан сўнг бошланган эди. Терговчилар бундан кейин тушган шикоятларни ҳам таққослаб кўриб, йўловчиларни қимматбаҳо буюмлари йўқолганини маълум қилган барча самолётлар бортида бўлган ягона киши айнан Р.Люси деган хулосага келишди.

Тергов маълумотларига кўра, Р.Люси жами 142 та парвоз чоғида ўғирлик содир қилган. У ўғирлик қурбони сифатида ўзи хизмат кўрсатган бизнес-класс йўловчиларини таллаган. Само маликаси йўловчиларнинг пинакка кетишларини кутиб турган ва улар уйқута кетишлари билан чўнтакларини

ни ҳамда қўлда кўтариб юрадиган юкларини титкилашга киришган. Аёлни кўпроқ нақд пуллар, қимматбаҳо буюмлар, соатлар, шунингдек, банк карталари ва чек дафтарчалари қизқитирган. Сўроқ пайтида стюардесса айбига иқдор бўлиб, илк марта ўғирликка 2009 йил мартида қўл урганини айтган. Ушланган аёлнинг гапларига қараганда, уни жиноят қилишга молиявий етишмовчиликлар ундаган экан. Энди уни узоқ йиллик қамоқ жазоси кутмоқда.

Хавфли йўллар

Суд Якутск шаҳри йўларида автомобиллар ва йўловчиларнинг ҳаракат хавфсизлиги таъминланмаган деб топди ва шаҳар мэрига уларни таъмирлаш мажбуриятини юклагани, дейилгани РИА Новости агентлигининг Ёкутистон прокурори катта ёрдамчиси Майя Матвеева тақдим этган маълумотлар асосида тарқатган хабарига.

"2010 йилнинг март ойидаёқ прокуратура автомобиль йўлларининг сақланишига оид қонунчилик Якутск мэри томонидан қандай ижро этилаётганлигини текширганди", дея аниқлик киритди прокурор катта ёрдамчиси. Тақдим этилган маълумотлар асосида экспертлар шаҳардаги йўлларнинг техник ҳолати давлат стандарти талабларига жавоб бермайдиган деб топилди. "Россия Федерациясида маҳаллий ўзини ўзи бошқаришни ташкил этишининг умумий принциплари тўғрисида"ги федерал қонунга мувофиқ умумий фойдаланиладиган автомобиль йўлларини сақлаш ва қуриш шаҳар округининг маҳаллий аҳамиятта молик масалалари қаторига киритилган.

"Якутск шаҳар мэрининг ҳаракатсизлиги оқибатида аҳолининг қўлай ва хавфсиз шароитларда яшаш ҳуқуқи бузилмоқда. Шу сабабдан прокуратура судга мурожаат қилишга мажбур бўлди", дея изоҳ берди М.Матвеева.

Таълим тизимидаги тақиқ

Сурия таълим вазирлиги хусусий ва давлатга қарашли университетларда ҳижоб ўрашни тақиқлагани, дея хабар қилинган The Guardian газетасининг сайтыда. Ҳукумат баёнотида кўра, бундай тақиқ фақат кўзларига очиқ қолирилиб ўраладиган, аёлларнинг бош кийими ҳисобланувчи ҳижобга нисбатан амал қилади. Сурия хотин-қизлари ўртасида юзни рўмол билан ўраб юриш одати кўп тарқалган бўлиб, тақиқ уларга тааллуқли эмас.

Айни пайтда юзларини бекитадиган бош кийим ўраган қизларни талабалар сафига қабул қилмаслик ҳақида университетларга кўрсатмалар берилди. Ҳукумат вакилининг айтишича, бундай бош кийимни кийиш университет этикасида зид экан. Шунингдек, у давлатга қарашли бошланғич мактабларнинг ҳижоб ўраган юзлаб ўқитувчилари июнь ойида маъмурий вазифаларга ўтказилганлигини ҳам тасдиқлади.

Шуни айтиш керакки, шу йилнинг январ ойида Миср университетларида ҳам ҳижоб тақиқланганди. Тўғри, бундай тақиқ фақат имтиҳонлар топишри вақтидагина амал қилади.

Интернет хабарлари асосида Бахтиёр НАЗАРОВ тайёрлади

Чегарадаги тўқнашув

Душанбадан сешанбага ўтар кечаси Ироқ чегараси ёнида курд сепаратчиларининг ҳужуми натижасида олти нафар турк аскари ўларилди, яна ўн беш киши яраланиб, дея хабар тарқатади AFP агентлиги.

Курдистон ишчи партияси жангарилари автомат ва гранатометлар билан қуролланган ҳолда жанубий-шарқий Хаккарки вилоятидаги турк ҳарбий бўлинмасига ҳужум уюштирилди. BBC News хабар қилишича, курд жангариларидан бири шу жойда отиб ташланган, қолганлари эса кўздан ғойиб бўлишган. Ҳукумат қўшинлари ҳужум қилганларни ахтариб топиш операциясини вертолетлар кўмағида бошлаб юборди.

Курдистон ишчи партияси ўзининг йўлбошчиси, турмада ётган Абдулла Ожалан шу йилнинг май ойида ўз адвокати орқали Анқара билан тинч йўл орқали музокаралар олиб бориш ўмидидан воз кечганини маълум қилганидан сўнг қуролли ҳужумлар сонини кўпайтирди. Бунга жавобан Туркия ҳукумати Курдистон ишчи партиясини террорчилик ташкилоти деб ҳисоблаши важдан у билан музокаралар олиб боришдан бош тортмоқда.

Кейинги йилларда Туркия ҳукумати баъзи масалаларда курд аҳолисига ён босаётганини айтиш жоиз. Жумладан, Анқара телевидениеда курд тилидан фойдаланиш борасидаги тақиқларни юмшатиб, Курдистоннинг жанубий-шарқий қисмига ажратиладиган молиявий маблағлар кўпайтирилишини маълум қилди. Бироқ Курдистонда сепаратчилик кайфияти ҳамон ўз кучини сақлаб турибди.

Зиддиятлар тўлқини

РИА Новостидан олинган хабарларда айтилишича, ўтган бир кеча-кундуз ичида Покистоннинг йирик шаҳри Карочида сиёсий-этник тўқнашувлар натижасида 11 киши ўларилган. Қотиликлар шаҳарнинг турли туманларида содир этилган. Номаълум шахслар муҳолифатчи сиёсий партияларнинг фаол аъзоларига қарата ўқ уришган. Бу воқеаларни шарҳловчилар қотиликлар ортида бир қатор маҳаллий сиёсий партиялар ва гуруҳлар ўртасидаги зиддиятлар турибди деб ҳисоблашмоқда.

Маълумки, 2010 йилнинг май ойида Карочи бўйлаб тўқнашувлар тўлқини ёйилиши оқибатида 40 нафардан зиёд киши ҳалок бўлди. Карочидаги сиёсий ва маҳаллий гуруҳлар ўртасидаги тўқнашувлар мунтазам тус олиб, йилдан-йилдан ортиб бормоқда. Асосий қарама-қарши кучлар сифатида эса муҳожирилар ва кейинги йилларда шаҳарда сони кескин ўсган пуштунлар майдонга чиқмоқдалар. Муҳожирилар пуштунларни "ўзининг мафиясини тугзганликда" ҳамда савдо-сотик ва қурилиш устидан назоратни қўлга олганликда айболомоқдалар. Шунингдек, муҳожирилар пуштунлар орасида радикал "Толибон ҳаракати" гоилари ёйлаётганидан ташвишда эканликлари билдирилган. Бунга жавобан эса пуштунлар ўзларининг миллат сифатида камситилиши натижасида яхшироқ ишга жойлаша олишмаётганлиги ва дурустқўй-жойга эга бўлмаётганликлари билдирилган.

Ўтганларнинг охирати обод бўлсин!

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси жамоаси, Фахрийларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш жамоатчилиги Маркази ҳамда Бухоро вилоят прокуратураси жамоаси прокуратура фахрийси

Пелагея ЗИМИНАнинг

вафот этганлиги муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор қилади.

